

MAVES

Hiumaa valla jäätmekava 2021-2026

oktoober 2020

Töö nimetus: Hiiumaa valla jäätmekava 2021-2026

Töö number: 20042

Tellijä: Hiiumaa Vallavalitsus

Vastutav täitja: Tuuli Vreimann

Koostajad:

Kontrollija: Karl Kupits

Maves OÜ

Marja 4D Tallinn, registrikood 10097377

<http://www.maves.ee> e-post: maves@maves.ee

SISUKORD

1	SISSEJUHATUS.....	3
1.1	ÜLEVAADE PIIRKONNAST.....	3
1.1.1	<i>Rahvaarv, asustustihedus.....</i>	3
1.1.2	<i>Ettevõtluskeskkond.....</i>	4
1.2	JÄÄTMEKÄITLUSPOLIITIKA ÜLDINE KIRJELDUS, ÕIGUSLIKUD ALUSED.....	4
1.2.1	<i>Jäätmehoolduse põhimõtted.....</i>	5
1.2.2	<i>Riigi eesmärgid jäätmehoolduses.....</i>	6
1.2.3	<i>Jäätmealased õigusaktid.....</i>	7
1.2.4	<i>Kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirjast tulenevad nõuded.....</i>	9
2	JÄÄTMEHOOLDUSE HETKEOLUKORRA KIRJELDUS.....	11
2.1	JÄÄTMEDE KOGUMINE JA KÄITLUS JÄÄTMELIIKIDE LÕIKES	11
2.1.1	<i>Olmejäätmed.....</i>	15
2.1.2	<i>Segaolmejäätmed.....</i>	18
2.1.3	<i>Biolagunevad jäätmed.....</i>	20
2.1.4	<i>Paber ja kartong.....</i>	21
2.1.5	<i>Suurjäätmed.....</i>	22
2.1.6	<i>Tekstiiljäätmed.....</i>	23
2.1.7	<i>Pakendijäätmed.....</i>	23
2.1.8	<i>Ehitus- ja lammutusjäätmed.....</i>	25
2.1.9	<i>Ohtlikud jäätmed.....</i>	27
2.1.10	<i>Probleemtooted</i>	28
2.1.11	<i>Tervishoiujäätmed.....</i>	30
2.2	ÜLEVAADE OLEMASOLEVATE KÕRVALDAMIS- JA TAASKASUTAMISRAJATISTEST	31
2.3	JÄÄTMEAJANDUSE KORRALDAMINE JA RAHASTAMINE.....	37
2.4	ANDMED SULETUD PRÜGILATE NING JÄÄKREOSTUSOBJEKTIDE KOHTA	38
2.4.1	<i>Suletud prügilad.....</i>	38
2.4.2	<i>Jääkreostusobjektid.....</i>	40
3	HINNANG EELMISE JÄÄTMEKAVA RAAMES SEATUD EESMÄRKIDE TÄITMISELE.....	41
4	JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMINE.....	48
4.1	UUTE EESMÄRKIDE SEADMINE	48
4.2	JÄÄTMEKKE VÄLTIMINE JA VÄHENDAMINE	49
4.3	JÄÄTMEDE LIIGITI KOGUMISE, RINGLUSSEVÕTU JA TAASKASUTAMISE EDENDAMINE.....	51
4.3.1	<i>Jäätmete kogumis- ja käitlusvõrgustiku arendamine.....</i>	55
4.3.2	<i>Ringlussevõtu arendamine.....</i>	59
4.4	JÄÄTMETEST TULENEVA KESKKONNARISKI VÄHENDAMINE, SEIRE JA JÄRELEVALVE TÕHUSTAMINE.....	59
4.5	TEAVITUSKAMPAANIAD	62
5	TEGEVUSKAVA.....	66
6	JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE.....	70

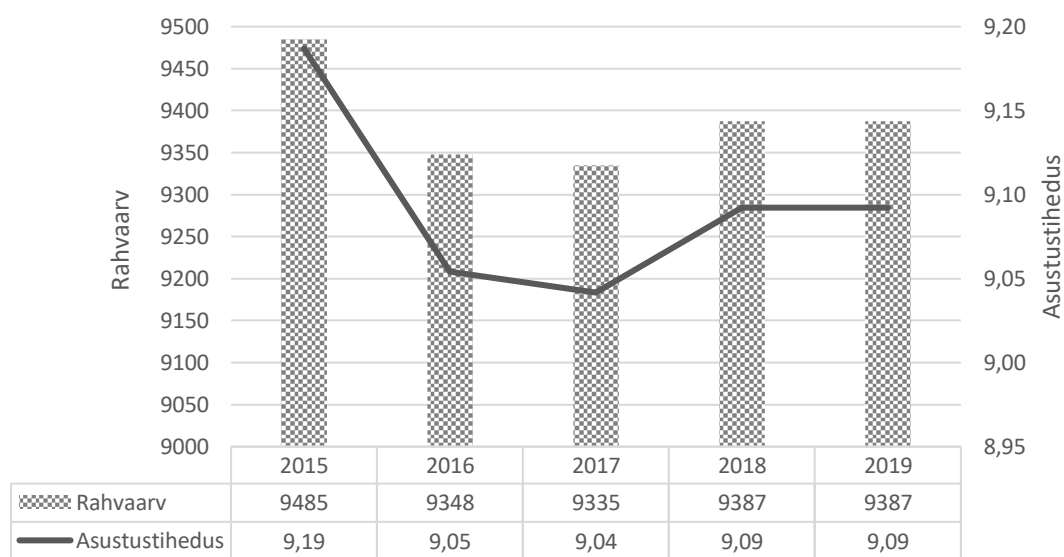
1 SISSEJUHATUS

1.1 Ülevaade piirkonnast

1.1.1 Rahvaarv, asustustihedus

Hiiumaa vald moodustati 2017. aasta haldusreformi käigus. See jaguneb viieks osavallaks: Kärddla, Kõrgessaare, Käina, Emmaste ja Pühalepa, mis omavad ka osavallakogusid. Nende peamine ülesanne on tagada elanike kaasärääkimise võimalus kohalikes ja vallaülestes otsustusprotsessides, aidata kujundada arvamusi ja tagada sisendeid ning tagasisidet otsustusorganitele (vallavalitsus, vallavolikogu) piirkonna tervikliku arengu küsimustes ja piirkonna halduse kvaliteedi kohta (1).

Statistikaameti andmetel oli Hiiumaal 2019. aasta seisuga 9 387 elanikku. Hiiumaa valla rahvaarv on perioodil 2015-2018 püsinud suhteliselt stabiilne (Joonis 1). Hiiumaa arengukava järgi on eesmärgiks suurendada rahvaarvu 2022. aastaks 10 000 elanikuni. Seisuga 1. mai 2020 oli Hiiumaa valla elanikuks registreerunud 9 509 elanikku.

Joonis 1. Hiiumaa valla rahvaarv ja asustustihedus perioodil 2015-2019. Andmed: Statistikaamet.

Hiiumaa valla rahvastiku asustustihedus oli 2019. aastal 9,09 elanikku km² kohta. Rahvastik on koondunud suurematesse keskustesse ning paikneb muudel aladel väga hõredalt. Hiiumaa arengukava järgi on saarel külade territoriaalne jaotus regiooniti äärmiselt ebaühtlane, mis valla kõigi piirkondade ühtlase haldamise ja arengu teeb keeruliseks (1).

Hiiumaa valla rahvaarvus esineb hooajalist kõikumist. Suveperioodil on saarel inimesi oluliselt rohkem – nii suvitajaid kui turiste.

1.1.2 Ettevõtluskeskkond

Suurima töötajate arvuga ning ühtlasi ka suurima käibega (enam kui 10 miljonit €) ettevõtted Hiiumaa 2018. aasta majandusülevaate järgi on plastitööstused AS M ja P NURST ja AS Dagöplast ning kaubandussektoris töötav Hiiumaa Tarbijate Ühistu. Suurimate tööandjate hulka kuulub ka tekstiilisektorisse kuuluv OÜ Lade koos seotud ettevõtetega OÜ Pakpoord ja OÜ ISC International (ettevõtte kolmveerand töötajatest on mandril) (2).

Hiiumaa majanduse suurim ja olulisim edasivedaja on plastisektor, mis hõivab stabiilselt 450–480 töötajat. Sektori käibed ja ekspordimahud on konkurentsivõimelise maakonna suurimad. Suurimateks ettevõteteks plasti sektoris lisaks AS-le M ja P NURST ning AS Dagöplast on AS EstPak Plastik (enamus tegevusest toimub mandril) ja AS DALE LD (2).

Hiiumaa majutus ja toitlustussektor on keskendunud vaid kahele suvekuule. Sektori kasv on sõltuvuses laeva- ja lennuühenduse stabiilsusest. Hiiumaa majandusülevaate järgi on sektori majanduslikud näitajad püsinud aastate lõikes samal tasemel (2). Statistikaameti andmetel¹ majutati² Hiiumaal 2018. aastal 23 481 külalist ning majutatute ööbimiste arv³ oli 42 259. Hiiumaa arengukava on seadnud eesmärgiks küllastajate ööbimiste arvu kasvu majutusasutustes vähemalt 5% aastas (1).

Hiiumaa valla arengukava näeb ette saarel olevate tööstusalade arendamist, sh vähemalt kahe uue tootmisettevõtte tegevuse alustamist aastaks 2022 ning sobiva profiiliga teadus- ja/või arenduskeskuse loomist. Samuti on tehtud ettepanek vähemalt 50 Hiiumaale sobiva profiiliga riigiasutuste töökohtade loomiseks (nt riigikaitse, keskkond) (1).

1.2 Jäätmekäitluspoliitika üldine kirjeldus, õiguslikud alused

Jäätmehooldust reguleerivad erinevad EL ja siseriiklikud, sh kohaliku omavalitsuse õigusaktid ning suunavad erinevad riiklikud ja kohaliku omavalitsuse arengudokumendid.

¹ Statistikaamet: TU110: MAJUTAMINE

² Majutatu – turist ehk ööbiv külastaja, kes veedab vähemalt ühe öö majutusettevõttes

³ Ööbimiste arv – ööde arv, mille külastaja tegelikult veedab (ööbides või viibides) majutusettevõttes või mille jooksul ta on sinna sisse registreeritud (füüsiline kohalolek ei ole oluline). Ööbimiste arv on tavaliselt suurem kui majutatute arv, sest üks majutatu võib ööbida mitu ööd

1.2.1 Jäätmehoolduse põhimõtted

Euroopa Liidu laiem eesmärk jäätmemajanduses on liikuda jäätmeid ringlusse võtva ühiskonna poole. Märtsis 2020 avaldati rohelepe raames uus ringmajanduse tegevuskava⁴, millesse kaasatakse tööstus, et saavutada kliimaeesmärgid ja puhas ringmajandus. See hõlmab ringdisaini toetavat jätkusuutlike toodete poliitikat ning jäätmete vähendamise ja korduskasutamise tähtsustamist. Samuti soodustatakse uusi ärimudeleid ja tugevdatakse laiendatud tootjavastutust. Keskendutakse eelkõige ressursimahukatele valdkondadele nagu tekstiil, ehitus, elektroonika ja plast.⁵

Jäätmepoliitika aluseks on jäätmehierarhia (Joonis 2): vältida jäätmeteket, tekkinud jäätmed korduskasutada, suunata need kõrge kvaliteediga tagasi ringlusse materjalina või energiana ning viimase sammuna ladestada prügilasse.

Joonis 2. Jäätmehierarhia. Allikas: Keskkonnaministerium.

Korduskasutuse ja materjalina ringlussevõtu suurendamiseks ning piiramaks erinevate jäätmeliikide prügilasse ladestamist on kehtestatud üleeuroopalised eesmärgid ja piirarvud. Lisaks jäätmetekke vähendamisele on oluliseks prioriteediks jäätmetekke- ja selle käitlusega kaasneva mõju vähendamine inimese tervisele ja keskkonnale.

⁴ Circular Economy Action Plan. For a cleaner and more competitive Europe. Euroopa Komisjon https://ec.europa.eu/environment/circular-economy/pdf/new_circular_economy_action_plan.pdf?fbclid=IwAR1Xg1hG9kd4W5RWKgpIW0fXmzle7l1MzL4sq8MboUvGfRS7sYG1L_VdB0

⁵ <https://ringmajandus.envir.ee/et/euroopa-liidu-ringmajanduse-pakett>

Jäätmekäitluses kehtib „saastaja maksab“ põhimõte, mis tähendab, et jäätmekäitlusega kaasnevad kulud peab kandma jäätmetekitaja ning seadusega ettenähtud juhtudel tootja või isik, kelle valduses on käideldavad jäätmed olnud. Üheks „saastaja maksab“ põhimõtte väljundiks on tootjavastutus. Jäätmeseadusega rakendatakse laiendatud tootjavastutuse põhimõtet probleemtoodetest⁶ tekkinud jäätmete kogumiseks ning pakendiseadusega pakendijäätmete kogumiseks. Selle kohaselt on tootjad kohustatud tagama turule lastud probleemtoodest ja pakenditest tekkivate jäätmete kogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise. Jäätmeseadusega ja pakendiseadusega on kehtestatud sihtarvud pakendijäätmete ja probleemtoodete ringlussevõtuks. Tootjad saavad selle kohustuse üle anda tootjate ühendusele.

Euroopa Liidu üheks oluliseks suunaks on üleminek lineaarmajanduselt („võta-tooda-tarbi-kõrvalda“) ringmajandusele. Ringmajanduse peamiseks eesmärgiks vähendada loodusressursside kasutamist ja tekkivate jäätmete hulka juba praegu kasutuses olevate materjalide ringlusesse suunamisel. Eesmärgi saavutamise eelduseks on näiteks toodete ja teenuste elutsükli arvestav disain, toodete rentimine ostmise asemel, kulunud toodete eluea pikendamine neid hooldades ja parandades ning muudatuste viimine seadusandlusesse. Ringmajanduse toimimiseks ja edendamiseks on oluline arendada jäätmekäitlust, eelkõige jäätmete kogumist ja käitlemist, et suurendada materjalide ringlussevõttu. Eesti ringmajanduse arengudokument ja tegevuskava valmivad 2021. aasta lõpuks.

Vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seadusele⁷ (§ 6 lg 1), on jäätmehoolduse korraldamine kohaliku omavalitsuse ülesanne. Kohaliku omavalitsuse rolli jäätmekäitluses täpsustab jäätmeseadus (vt § 31), mille järgi on omavalitsuse ülesandeks korraldada jäätmete sortimist, sealhulgas liigiti kogumist, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses. Kui see on tehniliselt, keskkonna seisukohast ja majanduslikult teostatav, peab kohaliku omavalitsuse üksus korraldama vähemalt paberi-, papi-, metalli-, plasti- ning klaasijäätmete liigiti kogumise. Kohaliku omavalitsuse jäätmehooldust arendatakse kohaliku omavalitsuse jäätmekava alusel. Lisaks jäätmeseadusele täpsustab kohaliku omavalitsuse rolli jäätmekäitluses ka pakendiseadus, millega määratakse KOV kohustused pakendijäätmete kogumisel.

1.2.2 Riigi eesmärgid jäätmehoolduses

Riiklikud eesmärgid jäätmehoolduses on sätestatud „Riigi jäätmekavaga 2014-2020“⁸. Riigi jäätmekava esimene ja kõige olulisem eesmärk on vältida ja vähendada jäätmeteket,

⁶ Probleemtoodete hulka loetakse patareid ja akud, mootorsõidukid ja nende osad, elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad, rehvid ja põllumajandusplast.

⁷ Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/105022019008?leiaKehtiv>

⁸ Kättesaadav: https://www.envir.ee/sites/default/files/riigi_jaatmekava_2014-2020.pdf

sh vähendada jäätmete ohtlikkust. Eesmärgi saavutamise aluseks on suurem teadlikkus ressursitõhususest ettevõtlussektoris, tootmisprotsessis uute tehnoloogiate kasutuselevõtt, elanikkonna teadlikkuse ja tarbimisharjumuste kujundamine ning jäätmetekke vältimise algatuste (korduskasutuskeskused, toidupank, parandused jms) ühtlane jaotus üle Eesti.

Teiseks strateegiliseks eesmärgiks on võtta jäätmed ringlusse või neid muul viisil maksimaalsel tasemel taaskasutada. Eesmärgi saavutamise eeldusteks on optimaalse jäätmete kogumis- ja käitlusvõrgustiku arendamine, biolagunevate jäätmete liigiti kogumise ja ringlusesse suunamise suurendamine ning järjepidev ringlussevõtule ja taaskasutusele suunav teadlikkuse tõstmine. Kohaliku omavalitsuse olulise rollina nähakse koostöö tegemist taaskasutusorganisatsioonidega pakendijäätmete kogumispunktide arvu, asukoha ja konteinerite paigaldamiseks ja järelevalve teostamist. Tootjatel ja/või tootjavastutusorganisatsioonidel tuleb optimeerida probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumiskohtade asukohad selliselt, et kõigil elanikel oleks võrdselt mugavad võimalused nende äraandmiseks.

Kolmandaks strateegiliseks eesmärgiks on vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski, tõhustades muuhulgas seiret ning järelevalvet. Eesmärgi saavutamisele aitab kaasa jäätmeheidlate käitamine ja prügilate järelhoolduse nõuete täitmine, ohtlike jäätmete kogumise ja üleandmise toetamine ning järelevalve tõhustamine jäätmekäitluse keskkonnanõuetest kinnipidamise osas.

1.2.3 Jäätmealased õigusaktid

- Euroopa Liidu õigusaktid
 - Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ⁹ koos seda muutva direktiiviga¹⁰ 2018/851- jäätmete raamdirektiiv, mis sätestab jäätmekäitluse üldised põhimõtted, jäätmekäitluse hierarhia;
 - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus 1013/2006¹¹ - jäätmeveo määrus, millega kehtestatakse menetlused ja kontrollimeetmed jäätmesaadetistele olenevalt nende päritolust, sihtkohast ja marsruudist, veetavate jäätmete liigist ja käitlusviisist sihtkohas;
 - Euroopa Komisjoni otsus 2014/955/EL¹² - jäätmenimistu

⁹ Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex%3A32008L0098>

¹⁰ Kättesaadav: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2018.150.01.0109.01.ENG

¹¹ Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex:32006R1013>

¹² Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex%3A32014D0955>

- Nõukogu direktiiv 1999/31/EÜ¹³ ja seda muutev direktiiv¹⁴ 2018/850–prügiladirektiiv, mis käsitleb prügilate rajamist, asukohavalikut, seab tingimused ladestatavate jäätmete, seire jne kohta.
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 94/62/EÜ¹⁵ koos seda muutuva direktiiviga¹⁶ 2018/852- pakendi ja pakendijäätmete kohta
- Probleemtooteid käsitlevad õigusaktid
 - Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/53/EÜ, 18. September 2000, kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta¹⁷
 - Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/66/EÜ, 6. september 2006, mis käsitleb patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid¹⁸
 - Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/65/EL, 8. juuni 2011, teatavate ohtlike ainete kasutamise piiramise kohta elektri- ja elektroonikaseadmetes¹⁹
 - Eelnevaid direktiive muutev Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2018/849, 30. mai 2018
- Ohtlike aineid käsitlevad õigusaktid
 - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1272/2008, 16. detsember 2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist²⁰
 - Nõukogu direktiiv 96/59/EÜ, 16. september 1996, polüklooritud bifenüülide ja polüklooritud terfenüülide (PCB/PCT) kõrvaldamise kohta²¹
 - Nõukogu direktiiv, 19. märts 1987, asbestist põhjustatud keskkonnareostuse vältimise ja vähendamise kohta²²
 - Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 850/2004, 29. aprill 2004, püsivate orgaaniliste saasteainete kohta²³

¹³ Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:31999L0031>

¹⁴ Kättesaadav: <http://data.europa.eu/eli/dir/2018/850/oj>

¹⁵ Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX%3A31994L0062>

¹⁶ Kättesaadav: <http://data.europa.eu/eli/dir/2018/852/oj>

¹⁷ Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32000L0053>

¹⁸ Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A32006L0066>

¹⁹ Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/et/TXT/?uri=CELEX:32011L0065>

²⁰ Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=celex%3A32008R1272>

²¹ Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=celex%3A31996L0059>

²² Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A31987L0217>

²³ Kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX%3A32004R0850>

- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv (EL) 2019/904 teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta²⁴
- Riiklikud seadused
 - Jäätmeseadus²⁵
 - Pakendiseadus²⁶
 - Pakendiaktsiisi seadus²⁷
- Riiklikud arengukavad
 - Eesti keskkonnanstrateegia aastani 2030²⁸
 - Säästev Eesti 21²⁹
 - Riigi jäätmekava 2014-2020
- Hiiumaa valla õigusaktid
 - Hiiumaa Vallavolikogu 18.10.2018 määrus³⁰ nr 37 „Hiiumaa jäätmehoolduseeskiri“
 - Hiiumaa Vallavolikogu 15.02.2018 määrus³¹ nr 13 „Hiiumaa valla jäätmevaldajate registri asutamine ja põhimäärus“
- Hiiumaa valla arengudokumendid
 - Hiiumaa Vallavolikogu 31.10.2018 määrus³² nr 39 „Hiiumaa valla arengukava 2035+“

1.2.4 Kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirjast tulenevad nõuded

Hiiumaa Vallavolikogu 18.10.2018 määrus nr 37 „Hiiumaa jäätmehoolduseeskiri“ sätestab jäätmehoolduse korralduse ja määrab kindlaks jäätmehoolduse korraldamise nõuded, jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, veopiirkonnad, vedamise sageduse ja aja, jäätmeveo teenustasu suuruse määramise korra ning järelevalve jäätmekäitluse Hiiumaa valla haldusterritooriumil.

²⁴ Kättesaadav: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2019.155.01.0001.01.ES

²⁵ Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/112122018040?leiaKehtiv>

²⁶ Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/129062014050?leiaKehtiv>

²⁷ Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/116062017021?leiaKehtiv>

²⁸ Kättesaadav: https://www.envir.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/ks_loplil_riigikokku_pdf.pdf0

²⁹ Kättesaadav: https://www.envir.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/se21_est_web_1.pdf

³⁰ Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/427102018012?leiaKehtiv>

³¹ Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/428022018006>

³² Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/429102019033?leiaKehtiv>

Korraldatud jäätmeveoga liitumine Hiiumaa valla haldusterritooriumil on kohustuslik. Kohaliku omavalitsuse loal on lubatud mitme katastriüksuse jäätmete kogumiseks kasutada ühismahutit. Korraldatud jäätmeveoga ei ole hõlmatud bussipeatuses, tänaval, avalikus rannas, pargis, kalmistul ning haljasalal asuva avalikult kasutatava mahuti tühjendamine ega avaliku ürituse korraldamise luba vajaval üritusel tekkivad jäätmed.

Korraldatud jäätmeveoga liitumisest on võimalik taotleda teatud tähtjaks erandkorras vabastamist kui kinnistul ei elata või kinnistut ei kasutata.

Vastavalt jäätmehoolduseeskirjale tuleb tekkekohas liigiti koguda vähemalt järgnevad jäätmeliigid: paber ja kartong, plastid, metallid, klaas, biolagunevad aia- ja haljastujäätmed, biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed, pakendid, sealhulgas paber- ja kartongpakendid, plastpakendid, puitpakendid, metallpakendid, komposiitpakendid, klaaspakendid, tekstiilpakendid ja muud jäätmeseaduse § 7 esitatud olmejäätmete mõistele vastavad pakendid, puit, suurjäätmed, probleemtoodete jäätmed, sealhulgas romusõidukid ja nende osad, kaasa arvatud vanarehvid, elektroonikaromud ja nende osad, patareid ja akud ning muud nimetamata ohtlikud jäätmed ja olmes tekkinud ohtlike aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid.

Korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud prügi (segaolmejäätmed), paberi- ja kartongijäätmed, biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed, biolagunevad aia- ja haljastujäätmed, suurjäätmed ja pakendijäätmed. Pakendijäätmed on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud eelkõige kogutavate pakendijäätmete kvaliteedi parandamiseks ja nende liigiti kogumise arendamiseks. Hiiumaa vald on üks jäätmeveopiirkond. Erasisikud saavad jäätmeliigid, mille kogumine kinnistul ei ole korraldatud, anda üle jäätmejaama või selleks ettenähtud kogumispunkti ning ettevõtted asjakohast luba omavale isikule.

Vastavalt Hiiumaa jäätmehoolduseeskirjale teeb kohalik omavalitsus järelevalvet jäätmeveo küsimustes, korraldatud jäätmeveoga liitumisest erandkorras vabastatud jäätmevaldajate ning jäätmehoolduseeskirja täitmise üle.

Järelevalvet jäätmete korrektse liigiti kogumise osas teeb jäätmekäitleja, kellel on jäätmehoolduseeskirja järgi õigus rakendada kahekordset teenustasu juhul kui selgub, et segaolmejäätmete, paberi, biojäätmete või pakendijäätmete mahutis on sobimatud jäätmed.

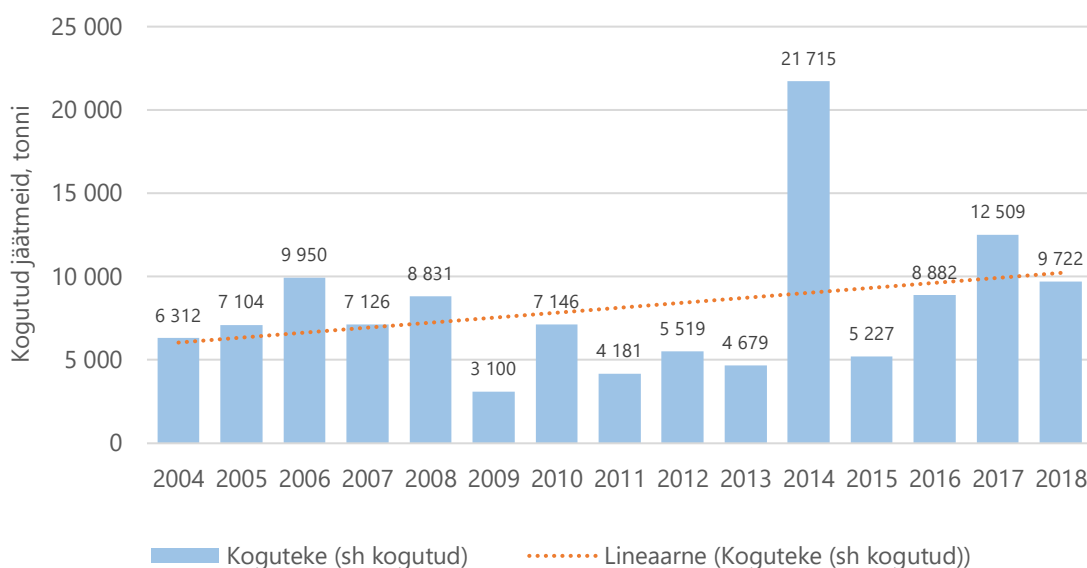
2 JÄÄTMEHOOLDUSE HETKEOLUKORRA KIRJELDUS

Käesolev peatükk annab ülevaate Hiiumaa vallas kogutud jäätmete hulgast ja käitlusest. Ülevaated kogutud jäätmetest on toodud perioodi 2015–2018 kohta (perioodi 2016–2020 jäätmekava käsitles jäätmete koguseid aastani 2014).

2.1 Jäätmete kogumine ja käitlus jäätmeliikide lõikes

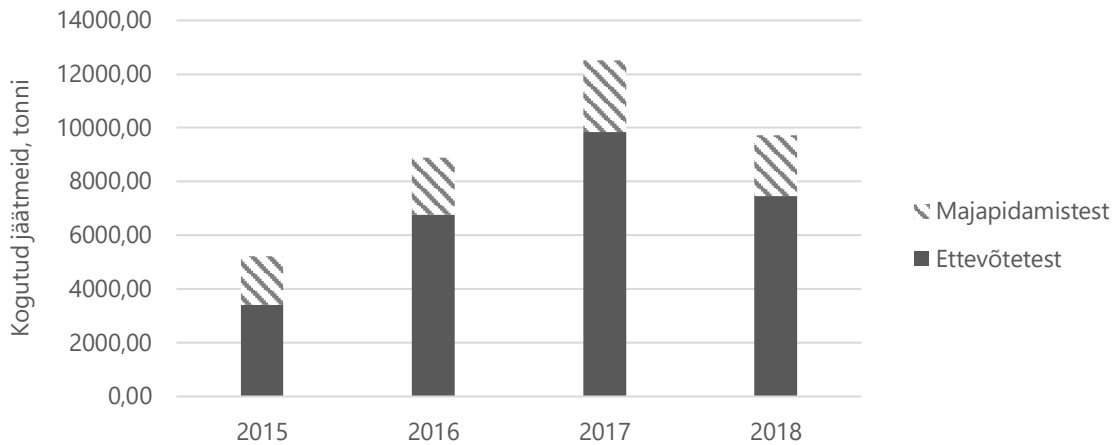
Hiiumaa vallast kogutud jäätmete hulk on perioodil 2004–2018 olnud üsna hüplik, kuid üldjoontes on see tõusutrendis (Joonis 3). Perioodil 2015–2018 koguti territooriumilt keskmiselt 9 085 tonni jäätmeid aastas. Jäätmete üleandmises esineb hooajalisi erisusi. Suvehooajal (perioodil mai-august) kui saarel on rohkem inimesi, antakse üle hinnanguliselt kolmandiku võrra rohkem jäätmeid.

2014. aastal tekkis võrreldes eelnevate aastatega enam kui viis korda rohkem (21 715 tonni) jäätmeid. Hüppeline erisuse tingis erinevate ehitusjäätmete (koodidega 17 01 07, 17 05 08, 17 05 04, kokku ca 17 tuhat tonni) üleandmisest nii Emmaste vallast kui Kärda linnast. JATS andmebaasi järgi need jäätmed taaskasutati.

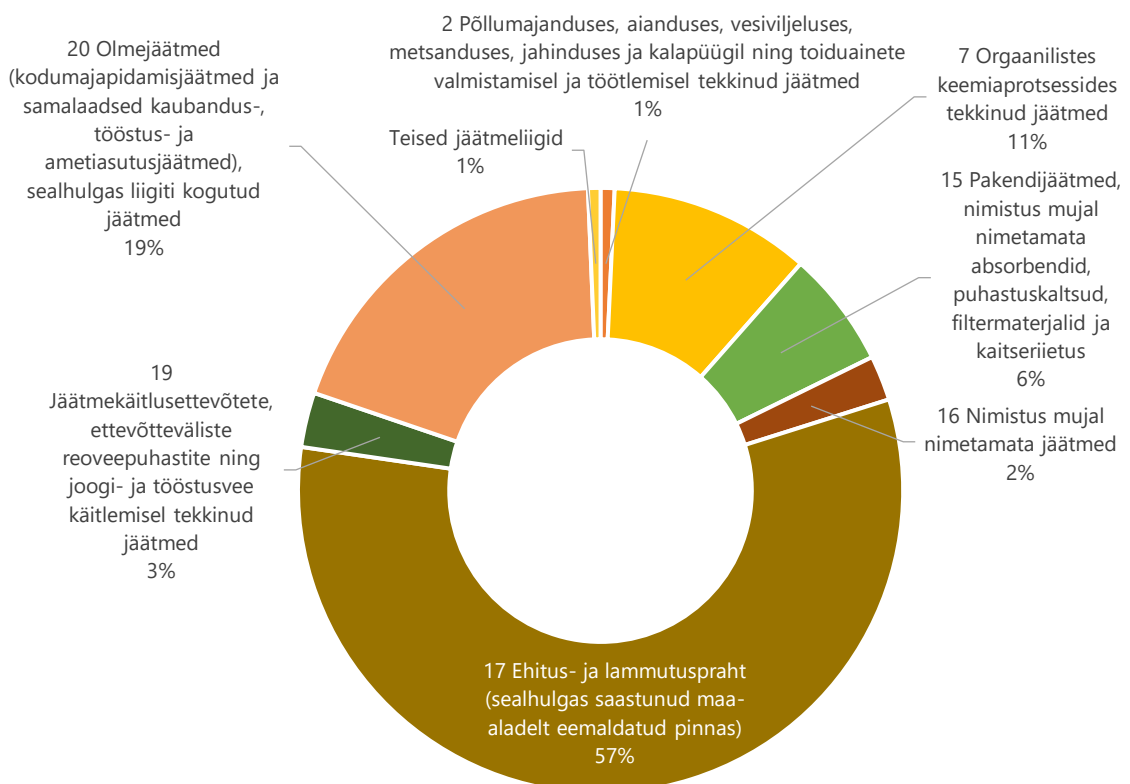
Joonis 3. Kogutud jäätmed tonnides aastatel 2004-2018. Andmed; Keskkonnaagentuur.

Perioodil 2015–2018 kogutud jäätmetest oli keskmiselt 74% pärit ettevõtetest (Joonis 4). Ettevõtetest kogutud jäätmete osakaal on perioodi jooksul suurenenud.

Joonis 4. Hiumaalt kogutud jäätmed majapidamiste ja ettevõtete löikes perioodil 2015-2018. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Jäätmeteket jäätmeliikide löikes perioodil 2015–2018 kirjeldavad järgnev joonis ja tabel (Joonis 5, Tabel 1). Veidi enam kui poole (57%) kogutud jäätmetest moodustas perioodil 2015–2018 ehitus- ja lammutuspraht, mida koguti keskmiselt 5 195 t/a. Koguselt järgmisel kohal olid olmejäätmad, mis moodustasid kogutud jäätmete hulgast 19% ehk keskmiselt 1 736 t/a. Kogutud jäätmetest kolmandal kohal (11%) olid orgaanilistes keemiaprotsessides tekkinud jäätmed, mida koguti keskmiselt 978 t/a. Keemiaprotsessides tekkinud jäätmete kogused on perioodil vältel kümnekordistunud.

Joonis 5 Kogutud jäätmete jagunemine jäätmeliikide löikes Hiumaa vallas 2015-2018. aastal. Andmed: Keskkonnaagentuur.

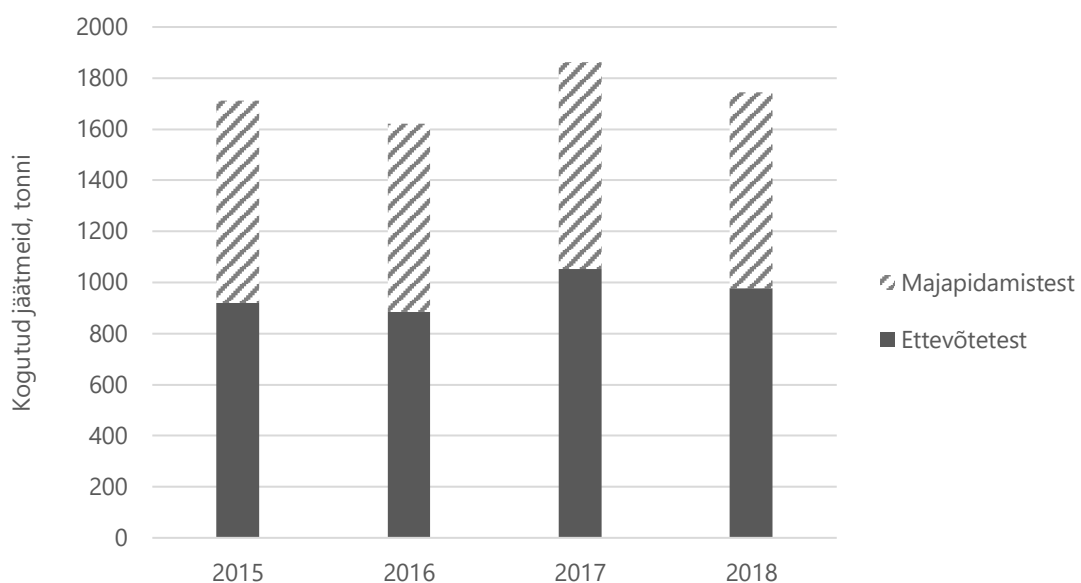
Tabel 1. Hiiumaa vallas 2015-2018. aastal kogutud jäätmed jäätmeliikide lõikes. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Kood	Nimetus	Kogus, t/a			
		2015	2016	2017	2018
1	Maavarade ja maa-ainese uuringute, kaevandamisel ning füüsilisel ja keemilisel töötlemisel tekkinud jäätmed	1	0	0	0
2	Põllumajanduses, aianduses, vesiviljeluses, metsanduses, jahinduses ja kalapüügil ning toiduainete valmistamisel ja töötlemisel tekkinud jäätmed	15	44	182	30
3	Puidu töötlemisel, plaatide ja mööbli ning tselluloosi, paberi ja kartongi tootmisel tekkinud jäätmed	0	0	101	0
4	Naha-, karusnaha- ja tekstiilitööstusjäätmed	0	0	0	0
5	Nafta ja õli rafineerimisel ning fraktsioneerimisel, maagaasi puhastamisel ja kivisöe ning põlevkivi utmisel tekkinud jäätmed	0	0	0	0
6	Anorgaanilistes keemiaprotsessides tekkinud jäätmed	0	0	0	0
7	Orgaanilistes keemiaprotsessides tekkinud jäätmed	11	1 474	1 130	1 296
8	Pinnakatete (värvide, lakkide ja klaasjate emailide), liimide, hermeetikute ja trükivärvide valmistamisel, kokkusegamisel, jaotamisel ja kasutamisel tekkinud jäätmed	0	12	17	6
9	Fotograafiajäätmed	0	0	0	0
10	Termilistes protsessides tekkinud jäätmed	0	0	0	0

Kood	Nimetus	Kogus, t/a			
		2015	2016	2017	2018
11	Metallide ja muude materjalide pinnatöötlemisel ja pindamisel ning värviliste metallide hüdrometallurgiaprotsessides tekkinud jäätmed	0	0	0	0
12	Metallide ja plastide mehaanilisel vormimisel ning füüsikalisel ja mehaanilisel pinnatöötlemisel tekkinud jäätmed	0	0	0	0
13	Õli- ja vedelkütusejäätmed (välja arvatud toiduõlid ning jaotistes 05, 12 ja 19 nimetatud jäätmed)	20	23	23	31
14	Orgaaniliste lahustite, külmutusagenside ja propellentide jäätmed (välja arvatud jaotistes 07 ja 08 nimetatud jäätmed)	0	2	0	0
15	Pakendijäätmed, nimistus mujal nimetamata absorbendid, puhastuskaltsud, filtermaterjalid ja kaitseriietus	646	637	487	492
16	Nimistus mujal nimetamata jäätmed	153	194	233	292
17	Ehitus- ja lammutuspraht (sealhulgas saastunud maa-aladelt eemaldatud pinnas)	2 570	4 559	8 302	5 347
18	Inimeste või loomade tervishoiu või sellega seotud uuringute käigus tekkinud jäätmed (välja arvatud köögi- ja sööklajajäätmed, mis ei ole tervishoiuga otseselt seotud)	1	1	1	2
19	Jäätmekäitlusettevõtete, ettevõtteväliste reoveepuhastite ning joogi- ja tööstusvee käitlemisel tekkinud jäätmed	96	314	171	480
20	Olmejäätmed (kodumajapidamisjäätmed ja samalaadsed kaubandus-, tööstus- ja ametiasutusjäätmed), sealhulgas liigiti kogutud jäätmed	1 713	1 623	1 862	1 745

2.1.1 Olmejätmed

Olmejätmeid (koodiga 20) koguti 2018. aastal 1 745 tonni. See teeb inimese kohta 186 kg olmejätmeid aastas. Eesti keskmisena koguti 2018. aastal elaniku kohta 405 kg olmejätmeid³³. Seega tekib Hiiumaa vallas keskmisest poole vähem olmejätmeid elaniku kohta. Oluline on siinjuures märkida, et tekkekogus elaniku kohta on leitud lähtudes rahvastikuregistrisse kantud elanike arvust, kuid see number ei pruugi peegeldada reaalselt jäätmetekitajate arvu (sissekirjutusi on rohkem kui elanikke). Olmejätmete kogus, nagu ka nende teke kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes, on perioodil 2015–2018 olnud suhteliselt stabiilne. Keskmiselt 55% olmejätmetest kogutakse ettevõtetest ning 45% kodumajapidamistest (Joonis 6).

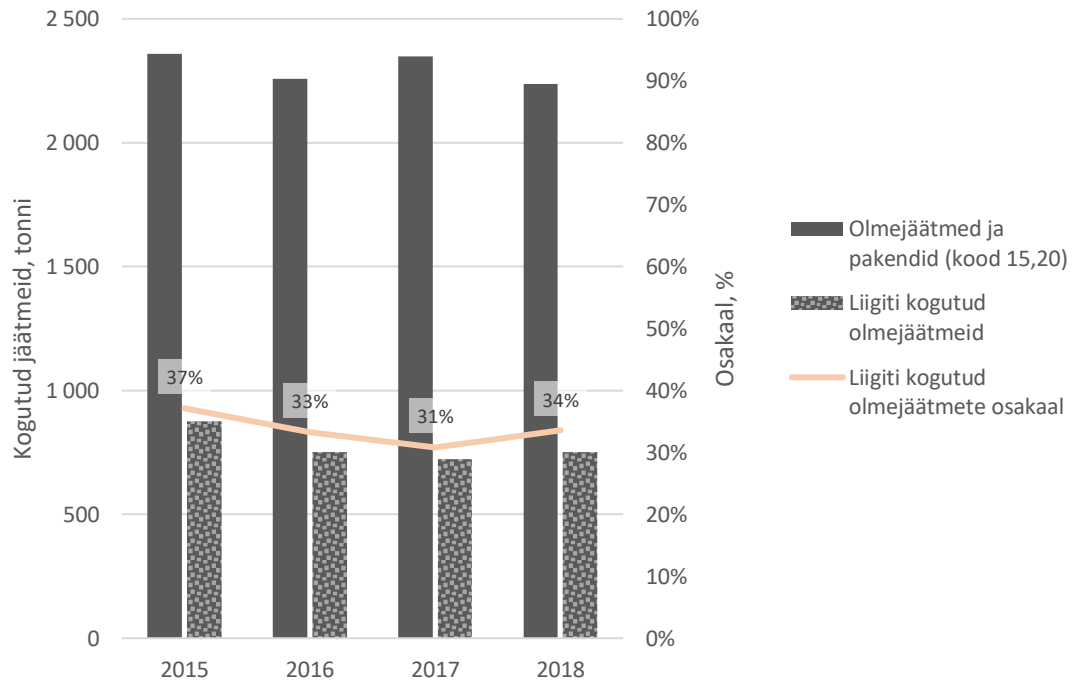

Joonis 6. Hiiumaa vallast kogutud olmejätmed (koodiga 20) 2015-2018. aastal ettevõtete ja kodumajapidamiste lõikes. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Vastavalt Hiiumaa jäätmehoolduseeskirjale tuleb tekkekohas liigiti koguda järgnevad olmejätmed: paber ja kartong, plastid, metallid, klaas, biolagunevad aia- ja haljastujätmed ning köögi- ja sööklajajätmed, pakendid, puit, suurjätmed, probleemtoodete jätmed ja ohtlikud jätmed.

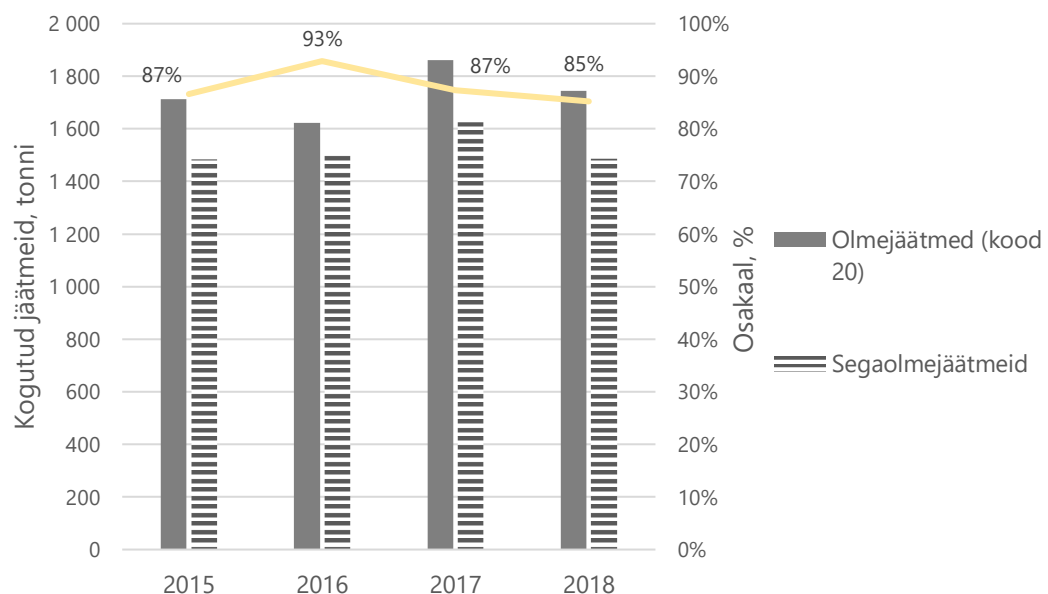
Liigiti kogutud olmejätmete ja pakendite (jätmed koodidega 15 ja 20) osakaal kogutud olmejätmete ja pakendite hulgast perioodil 2015–2018 vähenes ning moodustas keskmiselt 34% (Joonis 7).

³³ Eurostat andmebaas: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/cei_pc031

Joonis 7. Hiiumaa vallast kogutud pakendid, olmejäätmed ja liigiti kogutud jäätmed perioodil 2015-2018 ning liigiti kogutud olmejäätmete osakaal kogutud olmejäätmetest. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Kui vaadelda aga vaid olmejäätmete koguseid (jätmed koodiga 20), siis neist enamuse, keskmiselt 88%, moodustasid segaolmejäätmed (jätmed koodiga 20 03 01) (Joonis 8).

Joonis 8. Hiiumaa vallast kogutud olmejäätmed ja segaolmejäätmed perioodil 2015-2018 ning segaolmejäätmete osakaal. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Alljärgnev tabel (Tabel 2) iseloomustab, mil määral³⁴ on olmejäätmeid (koodidega 15 ja 20) liigiti kogutud lähtudes nende kogutekkest liikide lõikes. Kogutekke hulka on arvestatud ka segaolmejäätmete³⁵ hulgas sisalduvad jäätmed. Vastavalt tabelis toodule, ei ole perioodil 2015–2018 liigiti kogutud tekstiiljäätmeid. Kõige vähem on liigiti kogutud biojäätmeid (köögi- ja sööklajajäätmeid ning aia- ja haljastusjäätmeid). Perioodil on suurenenud paberi ja kartongi, ohtlike jäätmete ning elektroonika kogumine. Vähenenud on biojäätmete, klaasi, plastide, puidu ja pakendite kogumine. Oluline on siinkohal mainida, et riiklik jäätmetestatistika ei kajasta seda, mil määral toimub biolagunevate kompostimine kodumajapidamistes.

Tabel 2. Liigiti kogutud kogu liigi tekkest

Jäätmeliik	Liigiti kogutud kogu liigi tekkest (%)				Muutus perioodil 2015-2018
	2015	2016	2017	2018	
Biojäätmed (20 02 01, 20 01 08)	1%	2%	4%	0%	↓
Klaas (20 01 02, 15 01 07)	62%	72%	44%	46%	↓
Paber ja kartong (20 01 01, 15 01 01)	47%	45%	46%	48%	↑
Elektroonika (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 35*, 20 01 36)	56%	50%	68%	67%	↑
Metallid (20 01 40, 15 01 04)	17%	17%	18%	17%	↔
Plastid (20 01 39, 15 01 02)	42%	16%	14%	31%	↓
Puit (20 01 38, 15 01 03)	81%	71%	45%	50%	↓
Tekstiil (20 01 10, 20 01 11, 15 01 09)	0%	0%	0%	0%	↔
Ohtlikud jäätmed (koodidega 20 ja 15)	69%	66%	76%	72%	↑
Pakendid (koodid 15)	60%	60%	51%	54%	↓

³⁴ Liigiti kogutud jäätmete teke on jagatud liigiti kogutud ja segaolmejäätmete hulgas sisalduvate sama liiki jäätmete summaga.

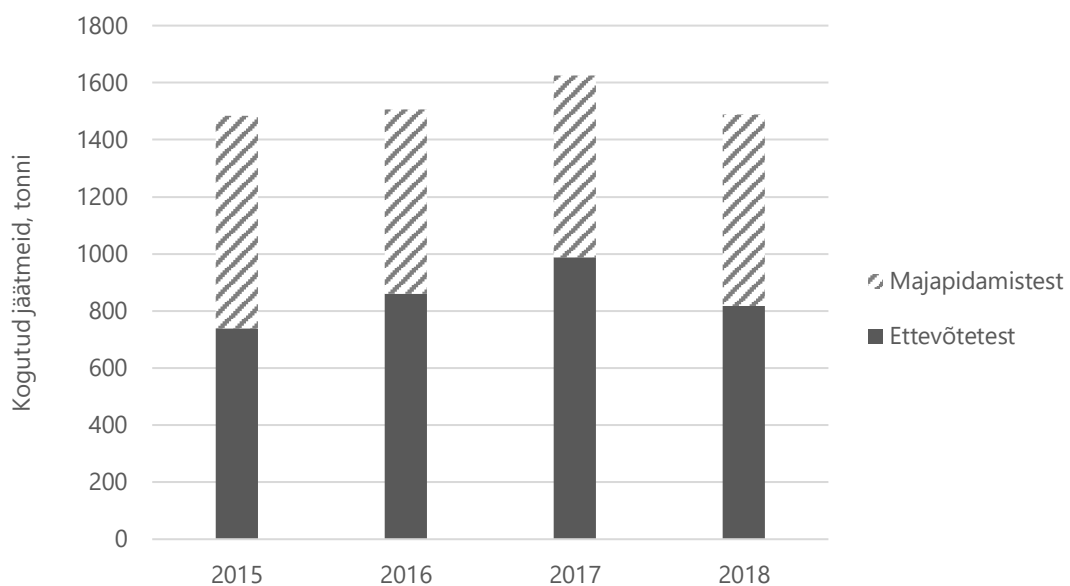
³⁵ Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring. SA Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus, Säästva Eesti Instituut, 2013.

Kokkuvõte

- Olmejäätmete kogused on perioodil 2015-2018 olnud suhteliselt stabiilsed
- Elaniku kohta tekib 186 kg olmejäätmeid aastas
- Liigiti kogutud olmejäätmete osakaal on suhteliselt väike
- Segaolmejäätmete osakaal olmejäätmete hulgas on stabiilselt väga suur
- Kõige vähem on liigiti kogutud biojäätmeid,
- Perioodil tekstiilijäätmeid liigiti kogutud ei ole
- Perioodil on vähenenud biojäätmete, klaasi, plastide, puidu ja pakendite liigiti kogumine

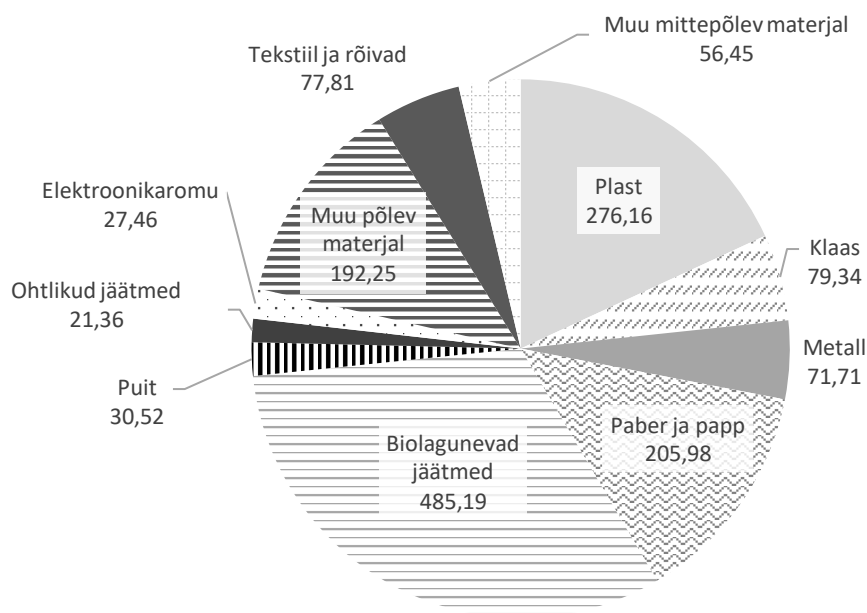
2.1.2 Segaolmejäätmed

Kogutud segaolmejäätmete (koodiga 20 03 01) hulk on perioodil 2015–2018 olnud suhteliselt stabiilne (Joonis 9). Keskmiselt koguti perioodil 2015–2018 segaolmejäätmeid 1 526 t/a, millest kodumajapidamistes tekkis 675 tonni (44%) ning ettevõtetes 851 tonni (56%).

Joonis 9. Hiiumaa vallast kogutud segaolmejäätmed perioodil 2015-2018 kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Segaolmejäätmete koostise selgitamiseks on läbi viidud mitmeid Eesti-üleseid^{36,37,38} uuringuid. Hiiumaal segaolmejäätmete sortimisuuringut läbi pole viidud, mistõttu leiti Hiiumaa valla keskmine segaolmejäätmete koostis perioodil 2015-2018 (Joonis 10) tuginedes 2013. aastal lõppenud üle-eestilise sortimisuuringu tulemustele. Selle järgi sisaldub segaolmejäätmetes massilt kõige enam (31,8%) biolagunevaid jäätmeid, mille omakorda moodustavad 85% ulatuses köögi- sööklajajäätmed. Biolagunevaid jäätmeid sisaldus segaolmejäätmetes keskmiselt 485 t/a. Massilt teise (18,1%) jäätmeliigi moodustavad plastid (sh plastpakend), mille sisaldus segaolmejäätmetes on keskmiselt 276 t/a ning kolmandana (13,5%) paber ja papp (sh paber- ka kartongpakend) keskmise sisaldusega 206 t/a.

Joonis 10. Hiiumaa valla segaolmejäätmete keskmine liigiline koostis perioodil 2015-2018 tonnides lähtudes 2012/2013 segaolmejäätmete sortimisuuringu tulemustest. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Pilootprojektina koguti käesoleva jäätmekava koostamise ajal (perioodil juuni-september 2020) segaolmejäätmeid oranžide Hiiumaa kaardi ja äraandmisvõimaluste infoga 30-

³⁶ Eestis tekkinud olmejäätmete (sh eraldi pakendijäätmete ja biolagunevate jäätmete) koostise ja koguste analüüs. Säätva Eesti Instituut, SEI-Tallinn, 2008.

³⁷ Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring. SA Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus, Säätva Eesti Instituut, 2013.

³⁸ Koostamisel on segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuring, mis valmib 2020. aasta sügisel (riigihanke viitenumber 208553).

liitriste eelmakstud prügikottidega. Eelmakstud prügikottide kasutamine ei vabasta korraldatud jäätmeveost. Teenus oli suunatud eelkõige turistidele, aga ka täiendavalt elanikele, kes soovivad vältida jäätmete lisaveo tellimist. Kottide maksumus sisaldas segaolmejäätmete käitlemise maksumust. Kotte sai ära anda igas osavallas asuvasse ühte jäätmepunkti, milles oli vastav konteiner.

Hiiumaa vallast kogutud segaolmejäätmed pressitakse ning seejärel viiakse mandrile edasisele käitlemisele. Jäätmed suunatakse nii Iru põletustehasele kui Paikre prügilasse ladestamisele.

Kokkuvõte

- **Kogutud segaolmejäätmete hulk on perioodil 2015–2018 olnud suhteliselt stabiilne**

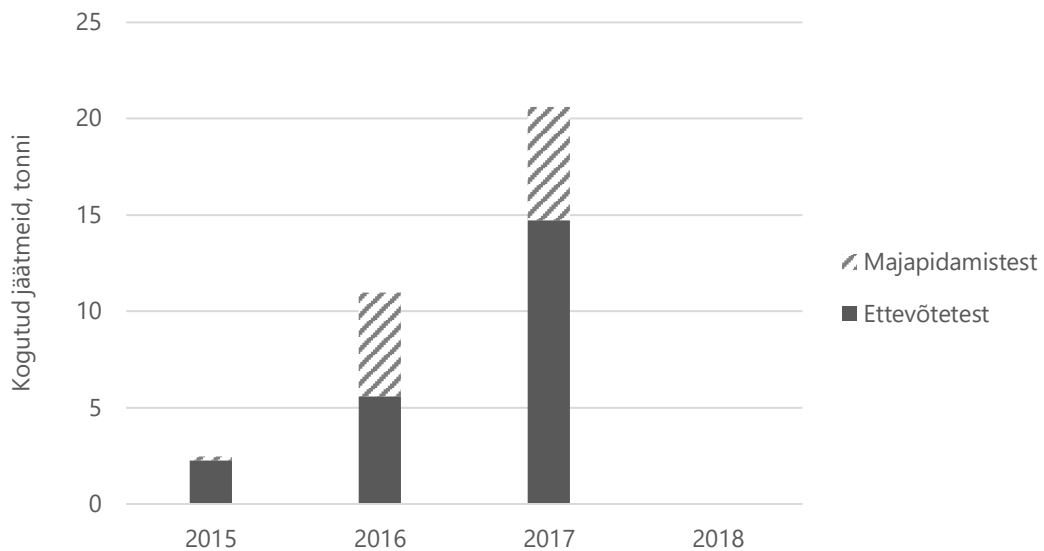
2.1.3 Biolagunevad jäätmed

Biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete ning aia- ja haljastusjäätmete liigiti kogumine on Hiiumaa jäätmehoolduseeskirja järgi kohustuslik. Alates 1. jaanuarist 2020 on võimalik mõlemaid jäätmeliike korraldatud jäätmeveo raames kinnistupõhiselt ära anda. Vastavalt jäätmehoolduseeskirjale ei ole biolagunevate jäätmete liigiti üleandmise kohustust juhul kui need kompostitakse samal kinnistul. Mõlemat jäätmeliiki sai jäätmekava koostamise ajal jäätmejaamas üle anda.

Kogutud biojäätmed kompostitakse Hiiumaa jäätmejaamas ning saadud komposti planeeritakse kasutada/kasutatakse KOV haljastuses. Kuivõrd komposti tootmine oli käesoleva jäätmekava koostamisel veel katsetusjärgus, siis perioodil 2021-2026 komposti sertifitseerida ei ole plaanis. Komposti sertifitseerimisega loetakse kompost tooteks, ehk on tõendatud selle vastavus Keskkonnaministri 08.04.2013 määruses³⁹ nr 7 „Biolagunevatest jäätmetest komposti tootmise nõuded“ toodud nõuetele. Sertifitseeritud komposti on võimalik müüa, sertifitseerimata kompost loetakse aga jäätmeks ning seda on lubatud üle anda ettevõttele, kes omab vastavat registreeringut või jäätmeluba.

Keskkonnaagentuuri andmetel 2018. aastal biolagunevaid jäätmeid (koodidega 20 02 01, 20 01 08) jäätmekäitlejatele üle ei antud. Perioodil 2015–2018 koguti vaid aia- ja haljastusjäätmeid, köögi- ja sööklajajäätmeid ei kogutud. Aia ja haljastusjäätmete kogumine vaadeldaval perioodil kuni 2017. aastani tõusis nii kodumajapidamiste kui ettevõtete lõikes. 2017. aastal koguti aia- ja haljastusjäätmeid 20,6 tonni, millest 29% saadi kodumajapidamistest.

³⁹ Kätesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/118022020007?leiaKehtiv>

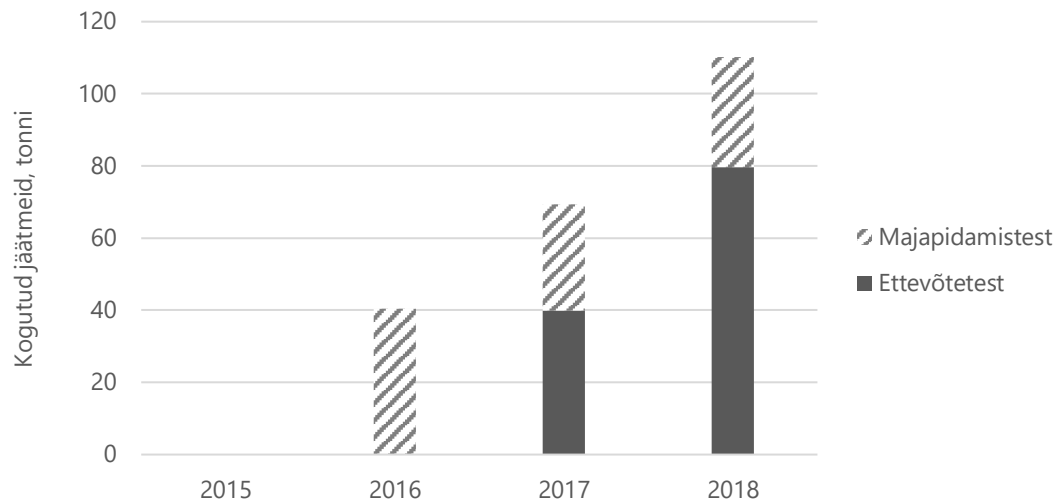
Joonis 11. Hiiumaa vallast kogutud biolagunevad jäätmed perioodil 2015-2018 kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Kokkuvõte

- **Biolagunevaid jäätmeid 2018. aastal liigiti ei kogutud, kuid sellele eelnevatel aastatel on üle antud kogused suurenenud**
- **Valdavalt kogutakse biolagunevaid jäätmeid ettevõtetest**
- **Biolagunevate jäätmete kogumine on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga**

2.1.4 Paber ja kartong

Paberi- ja kartongijäätmeid (koodiga 20 01 01) koguti 2018. aastal 110,13 tonni, millest 28% võeti vastu majapidamistest. Kogutud paberi ja kartongijäätmete kogused on perioodil suurenenud (Joonis 12). Paberi ja kartongijäätmete koguste tõusu ettevõtete lõikes võis vallavalitsuse hinnangul tingida regulatsiooni muutus - ettevõtetele lausus kohustus deklareerida pakendite üle andmist taaskasutusse.

Joonis 12. Hiiumaa vallast kogutud paberi- ja kartongijäätmed perioodil 2015-2018 kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes. Andmed: Keskkonnaagentuur.

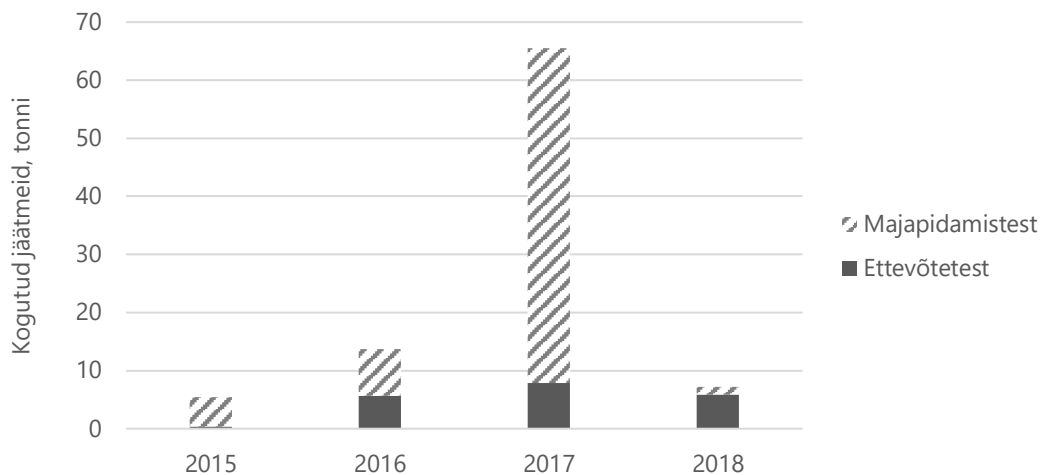
Paberi- ja kartongijäätmete kogumine toimub korraldatud jäätmeveo raames, samuti saab neid üle anda jäätmejaama ning osavaldades asuvasse jäätmepunktidesse.

Kokkuvõte

- **Paberi ja kartongi kogused on perioodil suurenenud**
- **Valdavalt kogutakse paberit ja kartongi ettevõtetest**

2.1.5 Suurjäätmed

Suurjäätmeid koguti 2018. aastal 7,2 tonni ja sellest 18% anti üle majapidamistest (Joonis 13). Üle antud suurjäätmete aastased kogused on perioodil 2105–2018 olnud keskmiselt 9 tonni aastas, välja arvatud 2017. aastal, mil neid koguti 65,5 tonni. Kodumajapidamistest ja ettevõtetest kogutud jäätmete hulk on aastate lõikes suure varieeruvusega. 2017. aasta oluliselt suurema üleantud jäätmekoguse põhjuseks oli aastate jooksul jäätmejaama kogutud jäätmete korruga üleandmine.

Joonis 13. Hiiumaa vallast kogutud suurjäätmed perioodil 2015-2018 kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Suurjäätmeid kogutakse tasu eest Hiiumaa valla jäätmejaamas. Lisaks toimub alates 2020. aastast suurjäätmete kogumine korraldatud jäätmeveo raames, kuid vedu tuleb jäätmevaldajal ette tellida.

Kokkuvõte

- Suurjäätmete kogused on perioodil olnud suhteliselt stabiilsed, va 2017. aastal, mil anti käitlusesse aastate jooksul jäätmejaama kogunenud suurjäätmeid
- Suurjäätmete kogumine on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga

2.1.6 Tekstiilijäätmed

Keskkonnaagentuuri andmete järgi tekstiilijäätmeid perioodil 2015–2018 Hiiumaalt ei kogutud.

Tekstiilijäätmeid saab üle anda jäätmejaamas. Alates 2020. aasta maikuust saab neid viia ka igas osavallas asuvas jäätmepunktis olevasse konteinerisse. Jäätmetekke vähendamise eesmärgil korraldatakse alates 2020. aasta 1. maist koostöös Uuskasutuskeskusega taaskasutuseks kõlblike riiete ja -tekstiilide kogumisringe.

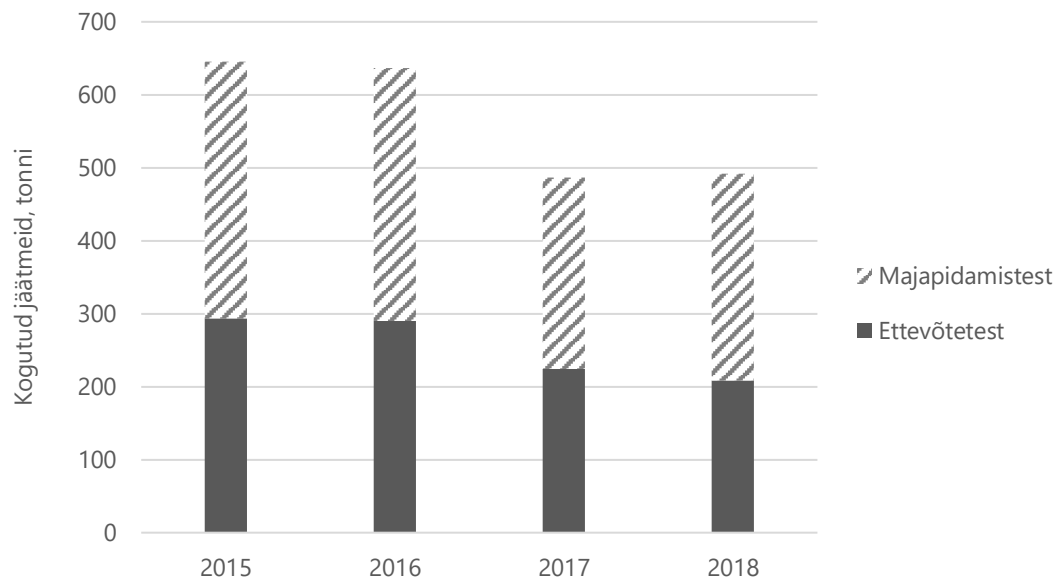
Kokkuvõte

- Tekstiilijäätmeid perioodil 2015-2018 liigiti ei kogutud
- Avalikud tekstiilijäätmete konteinerid paigutati valda 2020. aasta maikuus

2.1.7 Pakendijäätmed

Pakendijäätmeid koguti 2018. aastal 492 tonni, millest 58% olid pärit kodumajapidamistest (Joonis 14). Liigiti kogutud pakendite osakaal on perioodil 2015–

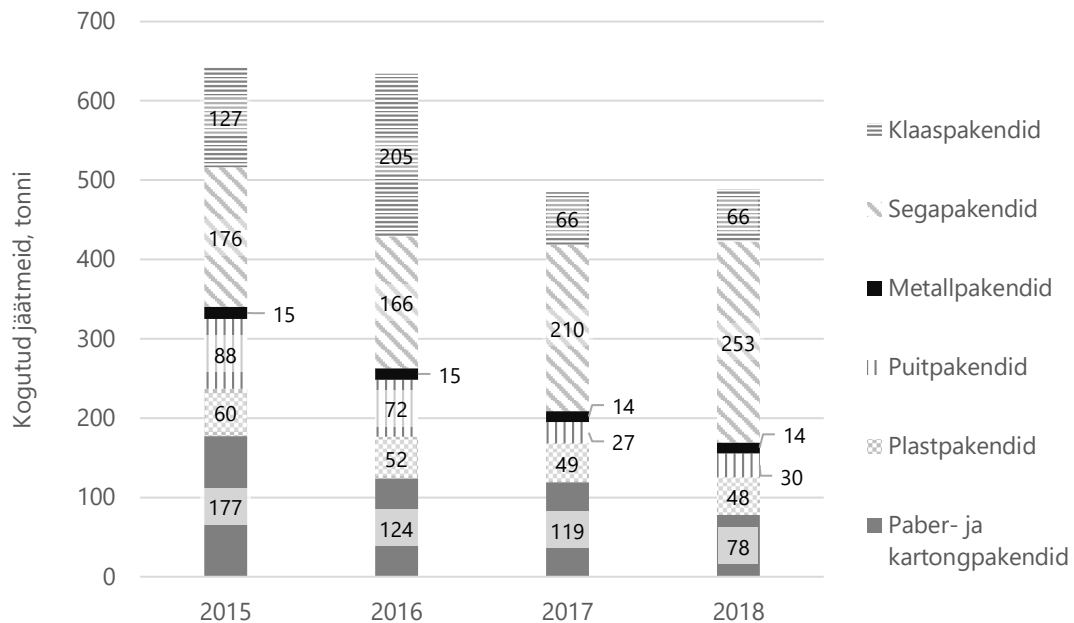
2018 vähenenud. Küll aga on stabiilsena püsinud kodumajapidamistest ja ettevõtetest üle antud pakendijäätmete osaalud.

Joonis 14. Hiiumaa vallast kogutud pakendijäätmed perioodil 2015-2018 kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Pakendijäätmete teket liikide lõikes iseloomustab alljärgnev joonis (Joonis 14). Kõige enam koguti segapakendeid, mille kogused on perioodi vältel suurenenud. Perioodil on vähenenud klaas-, puit- ning paber- ja kartongpakendite liigiti kogumine. Klaasjäätmete liigiti kogumise vähenemine võib olla tingitud selle viskamisest segapakendi hulka. Pakendijäätmete üldise liigiti kogumise vähenemise põhjuseks võib olla pakendikonteineri risustamine olmejäätmetega.

Suhteliselt stabiilsena on püsinud üle antud metall- ja plastpakendite kogused.

Joonis 15. Pakendijätmete liigiline koostis perioodil 2015-2018. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Pakendijätmete kogumist reguleerib pakendiseadus. Pakendijätmete kogumise kohustus on pakendiseadusega antud taaskasutusorganisatsioonidele (tootjavastutusorganisatsioonidele), kes koostöös kohalike omavalitsustega lepivad kokku kogumiskohtade asukoha, kogumiskonteinerite miinimumarvu ja miinimummahu iga kogumiskoha kohta ning nende tühjendamissageduse. Seadus annab võimaluse korraldada pakendijätmete kogumist nende tekkekohal kogumisena.

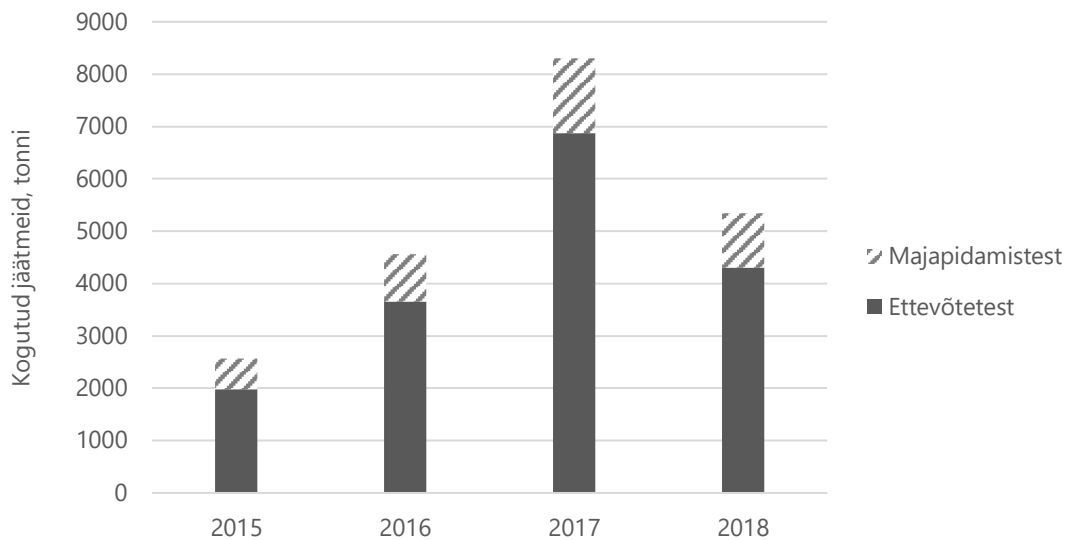
Hiiumaa vallas saab pakendijätmeid tasuta eest üle anda jäätmejaamas ning tasuta avalikes pakendijätmete kogumispunktides. Avalike kogumispunkte on alates 2020. aasta maikuust 22, varasemalt oli neid poole rohkem (47). Alates 2020. aastast on pakendijätmed hõlmatud korraldatud jäätmeveoga ehk neid on võimalik tasuta ees tekkekohal üle anda. See oli ka avalike kogumispunktide vähendamise põhjuseks. Korraldatud jäätmeveo raames andis oma pakendeid seisuga 01.06.2020 ära 533 klienti.

Kokkuvõte

- Pakendite liigiti kogumine on perioodil vähenenud
- Suurenenud on segapakendite kogused
- Perioodil on vähenenud klaas-, puit- ning paber- ja kartongpakendite kogused
- Pakendijätmete kogumine on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga

2.1.8 Ehitus- ja lammutusjätmed

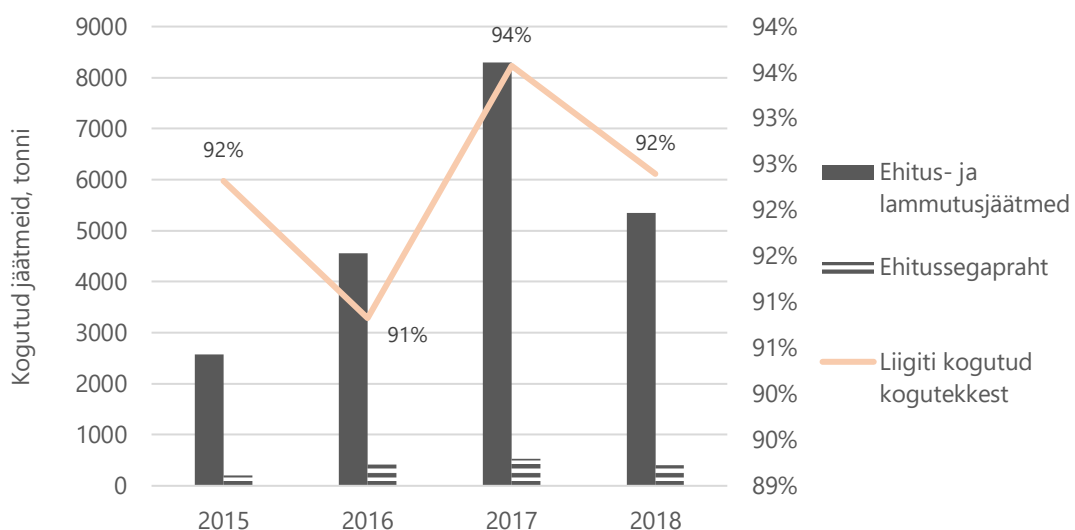
Ehitus- ja lammutusjätmeid koguti 2018. aastal 5 347 tonni (Joonis 16), millest 19% saadi kodumajapidamistest. Ehitus- ja lammutusjätmete kogused on perioodil suurenenud.

Joonis 16. Hiiumaa vallas perioodil 2015-2018 liigiti kogutud ehitus- ja lammutusjäätmete kogused kodumajapidamiste ja ettevõtete löikes. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Vastavalt Hiiumaa valla jäätmehoolduseeskirjale tuleb tekkekohal liigiti koguda: puit, kiletamata paber ja kartong, metall (eraldi must- ja värviline metall), mineraalsed jäätmed (kivid, ehituskivid ja tellised, krohv, betoon, kips, lehtklaas jne), raudbetoon- ja betoondetailid, tõrva mittesisaldav asfalt ja kile.

Ülevaade ehitus- ja lammutusjäätmete liigiti kogumisest on toodud alljärgneval joonisel (Joonis 17). Ehitus- ja lammutusjäätmete liigiti kogumise osakaal oli perioodil 2015–2018 keskmiselt 92%.

Joonis 17. Ehitus- ja lammutusjäätmete liigiti kogumise osakaal Hiiumaa vallas aastatel 2013-2017. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Vastavalt Hiiumaa valla jäätmehoolduseeskirjale tuleb ehitusjäätmed korduskasutuseks ette valmistada (tellised, laudised, palgid, torud, radiaatorid, ukсед, aknad) või

taaskasutada. Kõrvaldada on lubatud vaid selliseid jäätmeid, mille taaskasutamine ei ole võimalik. Ehitusjätmete nõuetele vastava käitlemise eest vastutab ehitusjätmete valdaja (ehitise omanik).

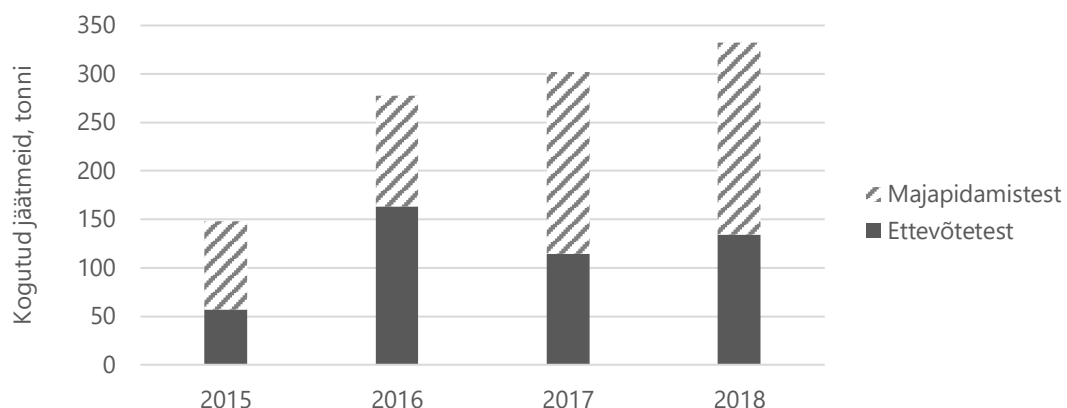
Ehitus- ja lammutusjätmed saab tasu eest üle anda jäätmejaama. Hiiumaa jäätmejaamas eraldatakse ehitus- ja lammutusjätmete hulgast plast, puit, metall, kivijätmed. Kivijätmed jäävad Hiiumaale, ülejäänud jätmed suunatakse Paikre prügilasse.

Kokkuvõte

- **Ehitusjätmed kogutakse valdavalt ettevõtetelt**
- **Ehitusjätmete kogused on perioodil suurenenud**
- **Ehitus- ja lammutusjätmete liigiti kogumise osakaal oli perioodil 2015–2018 keskmiselt 92%**

2.1.9 Ohtlikud jätmed

Ohtlike jätmete liigiti kogumine on perioodil 2015–2018 kahekordistunud (Joonis 18). 2018. aastal koguti ohtlike jätmeid 332 tonni, millest 60% oli pärit kodumajapidamistest. Ohtlikest jätmetest koguti enim M1 ja N1 kategooria romusõidukeid (jäätmekood 16 01 04 01*), asbesti sisaldavaid ehitusmaterjale (17 06 05*) ning sadamates laevadelt vastu võetud pilsivett (13 04 02*).

Joonis 18. Hiiumaa vallas perioodil 2015-2018 liigiti kogutud ohtlike jätmete kogused kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Ohtlikud jätmed saab üle anda jäätmejaama, osavaldades asuvasse ohtlike jätmete kogumispunktidesse või ohtlike jätmete kogumisringidel. Ohtlike jätmete kogumisringe korraldatakse Keskkonnainvesteeringute Keskuse keskkonnaprogrammi rahastuse toel.

Kokkuvõte

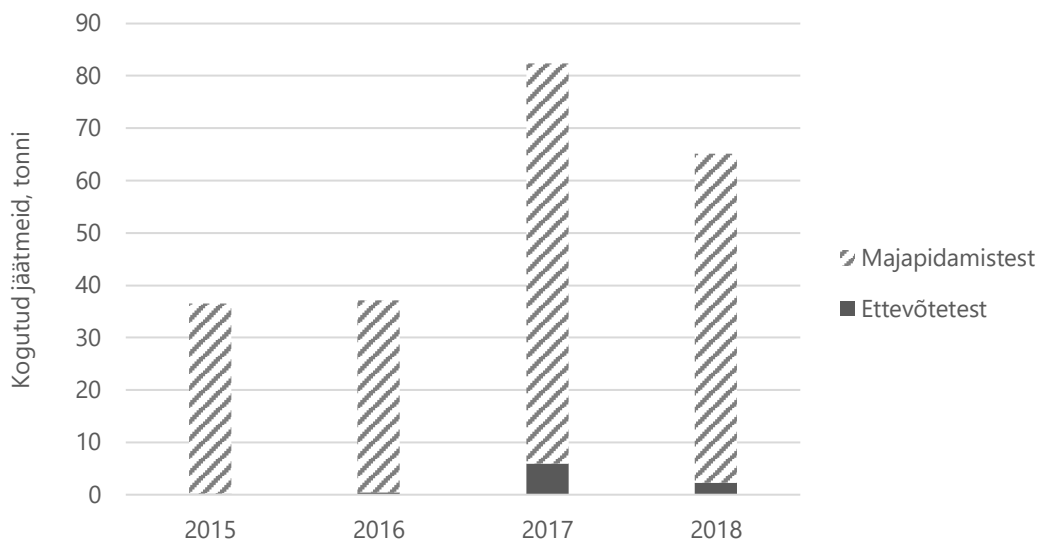
- **Ohtlike jätmete kogused on perioodil suurenenud**

2.1.10 Probleemtooted

Probleemtoode on toode, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada tervise- või keskkonnaohtu, keskkonnanahäiringuid või keskkonna ülemäärast risustamist. Probleemtoodete hulka kuuluvad: patareid ja akud, mootorsõidukid ja nende osad, elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad, rehvid, põllumajandusplast.

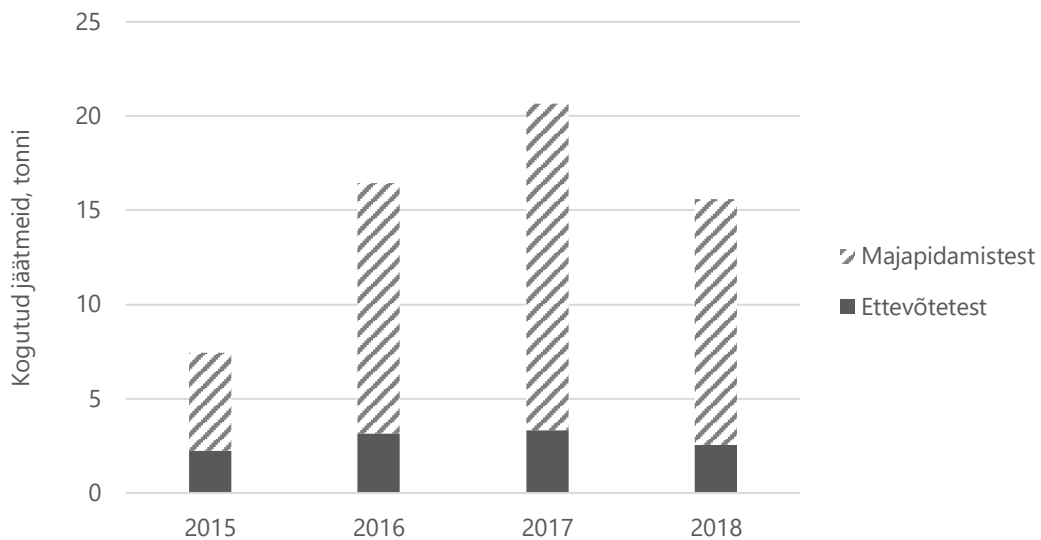
Probleemtoodete kogumine toimub laiendatud tootjavastutuse põhimõtte kohaselt. Probleemtoodete jäätmed saab üle anda jäätmejaamas või osavaldades asuvasse jäätmete kogumispunkti.

Elektri- ja elektroonikajäätmed (jäätmekoodidega 20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 35*, 20 01 36) koguti 2018. aastal 65 tonni ning 96% neist anti üle kodumajapidamistest (Joonis 19). Elektri- ja elektroonikajäätmete liigiti kogumine on perioodil suurenenud. Elektri- ja elektroonikajäätmeid saab üle anda nende müügikohtades uue seadme ostul.

Joonis 19. Hiiumaa vallas perioodil 2015-2018 liigiti kogutud elektri- ja elektroonikajäätmete kogused kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes. Andmed: Keskkonnaagentuur.

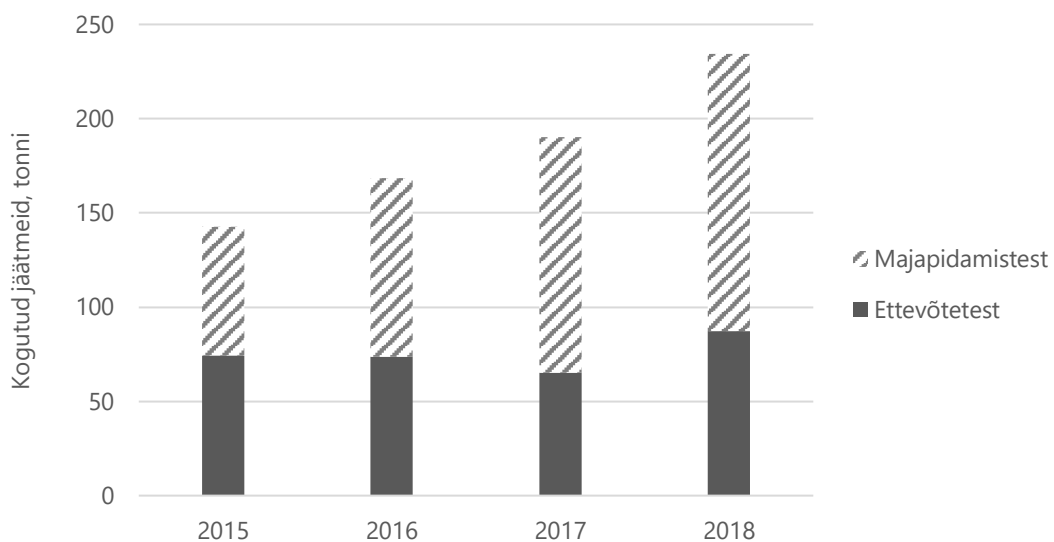
Patareisid ja akusid (jäätmekoodidega 16 06, 20 01 33*, 20 01 34) koguti 2018. aastal 16 tonni, millest 84% saadi kodumajapidamistest (Joonis 20). Patareide ja akude liigiti kogumine on perioodil suurenenud.

Joonis 20. Hiiumaa vallas perioodil 2015-2018 liigiti kogutud patareide ja akude kogused kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes. Andmed: Keskkonnaagentuur.

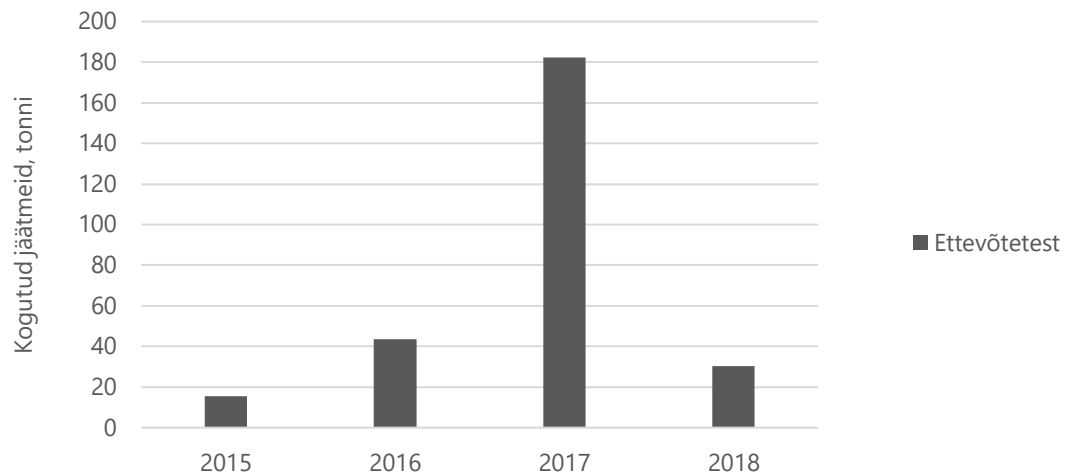
Patareisid ja akusid saab üle anda nende müügikohtades.

Mootorsõidukeid ning nende osi (jäätmekoodidega 16 01), sealhulgas vanarehve koguti 2018. aastal 234 tonni, millest 63% saadi kodumajapidamistest (Joonis 21). Kodumajapidamistest kogutud jäätmete osakaal nagu ka üldkogus on perioodi vältel suurenenud. Vanarehvid saab üle anda tootja või tootjavastutusorganisatsiooni määratud kogumiskohta. Füüsilised isikud saavad rehvid üle anda Hiiumaa jäätmejaamas. Romusõiduk tuleb üle anda tootja või tootja esindaja määratud kogumiskohta, lammutuskotta või vanametalli kogumiskohta, mis omavad selleks vastavat õigust. Mootorsõidukite kasutatud osad võib üle anda neid osi turustavasse müügikohta.

Joonis 21. Hiiumaa vallas perioodil 2015-2018 liigiti kogutud mootorsõidukite ja nende osade kogused kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Põllumajandusplasti (jäätmekoodiga 02 01 04) koguti 2018. aastal 30 tonni (Joonis 22). Perioodil koguti põllumajandusplasti 2015–2018 vaid ettevõtetelt. Vastavalt Hiiumaa jäätmehoolduseeskirjale tuleb põllumajandusplast (silopallikile, silokattekile, kiletunnel, kattevõrk ja plastnõör, samuti muu sarnase omaduse ning kasutusega põllumajandus- või aiandusplast) üle anda kogumispunkti, tootjale või edasimüüjale.

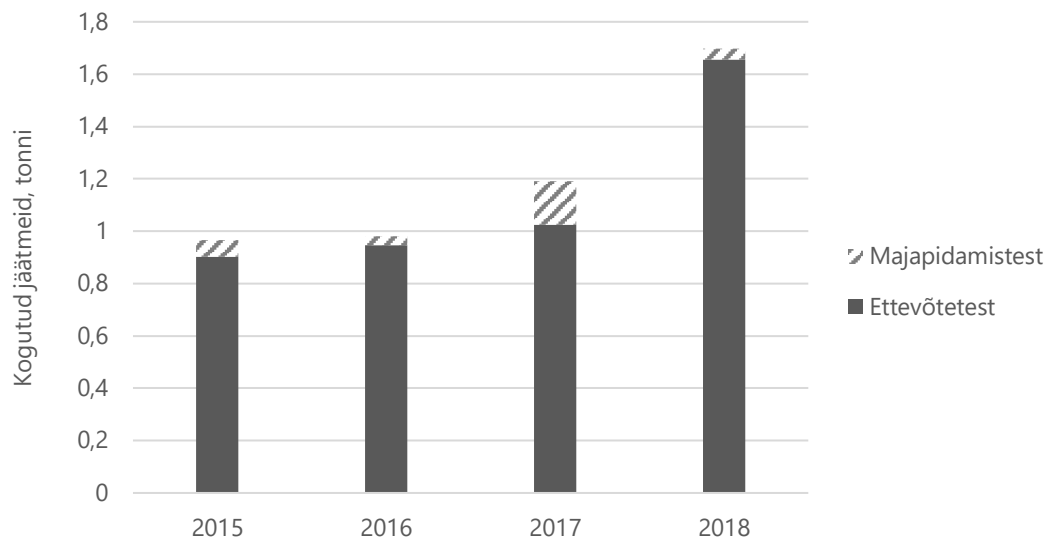
Joonis 22. Hiiumaa vallas perioodil 2015-2018 liigiti kogutud põllumajandusplasti kogused. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Kokkuvõte

- **Probleemtoodete kogused on perioodil suurenenud**

2.1.11 Tervishoiujäätmed

Tervishoiu- ja veterinaarteenuse osutamisel tekkinud jäätmeid koguti Hiiumaa vallas 2018. aastal 1,7 tonni. Kodumajapidamistes koguti perioodi vältel keskmiselt 7% kõikidest tekkinud tervishoiujäätmetest.

Joonis 23. Hiiumaa vallas perioodil 2015-2018 liigiti kogutud tervishoiujäätmete kogused kodumajapidamiste ja ettevõtete lõikes. Andmed: Keskkonnaagentuur.

Hiiumaa valla jäätmehoolduseeskirja järgi on tervishoiu- ja veterinaariateenuse jäätmete liigiti kogumise kord kohustuslik tervishoiu-, hoolekande- ja veterinaarasutusele, tema laboratooriumile ja muule asutusele (edaspidi tervishoiuasutus), kus tekivad jäätmed, mis on jäätmenimistus määratletud koodiga 18. Kodumajapidamises tekkivad ravimid saab üle anda apteeki ja ohtlike jäätmete kogumispunkti.

Kokkuvõte

- Tervishoiujäätmete kogused on perioodil suurenenud

2.2 Ülevaade olemasolevate kõrvaldamis- ja taaskasutamisrajatistest

Keskkonnaregistri andmetel on Hiiumaa vallas kokku 39 töötavat jäätmekäitluskohta⁴⁰. Need on koondatud järgnevasse tabelisse (Tabel 3).

⁴⁰ Keskkonnaregistri andmed seisuga 28.08.2020.

<http://register.keskkonnainfo.ee/envreg/main?list=JTK&mount=view>

Tabel 3. Hiiumaa valla jäätmekäitluskohad

Registrikood	Nimetus	Käitaja	Asukoht	Tegevuse liik
JKK3900001	Käina kogumispunkt	Hiiu Autotrans OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Käina alevik	Ohtlike jäätmete käitluskoht, Elektroonikaromude käitluskoht, Tavajäätmete käitluskoht
JKK3900004	Käina plastitehas	Dagöplast AS	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Nõmme küla	Tavajäätmete käitluskoht
JKK3900006	Sõnajala 11 sorteerimisjaam	Hiiu Autotrans OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Kärkla linn	Ohtlike jäätmete käitluskoht, Autolammutuskoda, Tavajäätmete käitluskoht, Sortimisliin, -tehas, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK3900008	Suursadam	Hiiu Autotrans OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Suuresadama küla	Ohtlike jäätmete käitluskoht
JKK3900014	Röösna reoveepuhasti	Kärkla Veevärk AS	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Hausma küla	Bioloogiline töötlus
JKK3900017	Ümarmäe 3 jäätmekäitluskoht	M ja P Nurst AS	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Kärkla linn	Tavajäätmete käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK3900018	Jausa küla metallikäitluskoht	Meelis Telvik	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Jausa küla	Metallijäätmete käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu

Registrikood	Nimetus	Käitaja	Asukoht	Tegevuse liik
JKK3900022	Heltermaa sadam	Saarte Liinid AS	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Heltermaa küla	Ohtlike jäätmete käitluskoht, Tavajäätmete käitluskoht
JKK3900023	Sõru sadam	Saarte Liinid AS	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Pärna küla	Ohtlike jäätmete käitluskoht, Tavajäätmete käitluskoht
JKK3900029	Hiiumaa jäätmejaam	Hiiumaa Prügila OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Ristivälja küla	Jäätmejaam, Ohtlike jäätmete käitluskoht, Tavajäätmete käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu, Bioloogiline töötlus
JKK3900030	Väike-Sadama 1 sorteerimisjaam	Eesti Keskkonnateenused AS	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Kärdla linn	Tavajäätmete käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK3900035	Käina prügila järelhooldus	Hiiu Autotrans OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Nõmmerga küla	Muu tegevus
JKK3900036	Paluküla küla ohtlike jäätmete vaheladu	Eesti Keskkonnateenused AS	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Paluküla küla	Ohtlike jäätmete käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK3900038	Suuremõisa ohtlike jäätmete kogumiskoht	Hiiu Autotrans OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Suuremõisa küla	Ohtlike jäätmete käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu

Registrikood	Nimetus	Käitaja	Asukoht	Tegevuse liik
JKK3900044	Linumäe vanametalli kokkuostupunkt	Sikassaare Vanametall, OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Linnumäe küla	Ohtlike jäätmete käitluskoht, Metallijäätmete käitluskoht, Elektroonikaromude käitluskoht, Tavajäätmete käitluskoht, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK3900048	Kõrgessaare reoveepuhasti	Kärdla Veevärk AS	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Kõrgessaare alevik	Bioloogiline töötlus
JKK3900051	Nõmme jäätmete vaheladustuskoht	AS Tariston	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Nõmme küla	Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK3900052	Partsi karjääri jäätmekäitluskoht	AS Tariston	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Partsi küla	Muu tegevus, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK3900053	Lehtma plastitehas	Aquaviit OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Lehtma küla	Tavajäätmete käitluskoht, Sortimisliin, -tehas, Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK3900058	Porsiku jäätmekäitluskoht	Rauno Rappu	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Luguse küla	Muu tegevus
JKK3900060	Meie-Kodu jäätmekäitluskoht	Dagoplast AS	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Nõmme küla	Tavajäätmete käitluskoht

Registrikood	Nimetus	Käitaja	Asukoht	Tegevuse liik
JKK3900061	Emmaste (Ollima) ohtlike jäätmete kogumiskoht	Hiiu Autotrans OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Emmaste küla	Ümberlaadimisjaam, vaheladu, Ohtlike jäätmete käitluskoht
JKK3900062	Veskimetsasaba jäätmete vaheladustuskoht	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Nõmme küla	Ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK3900063	Hiiu Astelpaju põllud Harju külas	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Harju küla	Bioloogiline töötlus
JKK3900064	Hiiu Astelpaju põllud Hellamaa külas	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Hellamaa küla	Bioloogiline töötlus
JKK3900066	Hiiu Astelpaju põllud Kaigutsi külas	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Kaigutsi küla	Bioloogiline töötlus
JKK3900067	Hiiu Astelpaju põllud Lelu külas	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Lelu küla	Bioloogiline töötlus
JKK3900068	Hiiu Astelpaju põllud Loja külas	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Loja küla	Bioloogiline töötlus
JKK3900069	Hiiu Astelpaju põllud Männamaa külas	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Männamaa küla	Bioloogiline töötlus
JKK3900070	Hiiu Astelpaju põllud Nõmme külas	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Nõmme küla	Bioloogiline töötlus

Registrikood	Nimetus	Käitaja	Asukoht	Tegevuse liik
JKK3900071	Hiiu Astelpaju põllud Nõmmerga külas	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Nõmmerga küla	Bioloogiline töötlus
JKK3900072	Hiiu Astelpaju põllud Palukülas	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Paluküla küla	Bioloogiline töötlus
JKK3900073	Hiiu Astelpaju põllud Pärnselja külas	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Pärnselja küla	Bioloogiline töötlus
JKK3900074	Hiiu Astelpaju põllud Reikama külas	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Reikama küla	Bioloogiline töötlus
JKK3900075	Hiiu Astelpaju põllud Selja külas	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Selja küla	Bioloogiline töötlus
JKK3900076	Hiiu Astelpaju põllud Tempa külas	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Tempa küla	Bioloogiline töötlus
JKK3900077	Hiiu Astelpaju põllud Tubala külas	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Tubala küla	Bioloogiline töötlus
JKK3900078	Hiiu Astelpaju põllud Värssu külas	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Värssu küla	Bioloogiline töötlus
JKK3900079	Hiiu Astelpaju põllud Ühtri külas	Hiiu Astelpaju OÜ	Hiiumaa, Hiiumaa vald, Ühtri küla	Bioloogiline töötlus

2.3 Jäätmemajanduse korraldamine ja rahastamine

Jäätmehoolduse arendamist oma haldusterritooriumil korraldavad **kohalikud omavalitsused** omavalitsuse üksuse jäätmekava alusel. Vastavalt jäätmeseadusele korraldab kohaliku omavalitsuse üksus oma haldusterritooriumil olmejäätmete (aga ka vajaduse ja olulise avaliku huvi korral teiste jäätmeliikide), nende sortimisjääkide ja olmejäätmete tekkekohas liigiti kogumisel tekkinud jäätmeliikide kogumise ja veo. Samuti korraldab kohaliku omavalitsuse üksus oma haldusterritooriumil kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja nende üleandmist jäätmekäitlejatele (va juhul kui nimetatud jäätmete kogumine toimub tootja vastutusel).

Korraldatud jäätmeveo teenuse osutaja leidmiseks korraldab kohaliku omavalitsuse üksus iseseisvalt või koostöös teiste kohaliku omavalitsuse üksustega kontsessioonilepingu sõlmimise menetluse lähtuvalt riigihangete seaduses sätestatust.

Vastavalt pakendiseadusele on kohaliku omavalitsuse rolliks määrata oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning käsitleda oma jäätmekavas pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse korraldust ning väljaarendamist ja seatud eesmärkide saavutamise meetmeid.

Kohaliku omavalitsuse ülesandeks on teostada riiklikku järelevalvet jäätmeseadusest ja omavalitsuse jäätmehoolduseeskirjast tulenevate nõuete täitmise üle.

Pakendijäätmete kogumise ja äraveo eest vastutavad **taaskasutusorganisatsioonid**. Koostöös kohaliku omavalitsusega on paigaldatud kogu Hiiumaa valla territooriumile konteinerid pakendite kogumiseks.

Probleemtoodete jäätmete kogumist korraldavad **tootjavastutusorganisatsioonide**.

Hiiumaa valla haldusterritoorium moodustab ühe jäätmeveopiirkonna. Jäätmekäitlust ja korraldatud jäätmevedu reguleerib Hiiumaa jäätmehoolduseeskiri. Kõik jäätmevaldajad on kantud jäätmevaldajate registrisse⁴¹, mille alusel tehakse ka järelevalvet.

Hiiumaa valla jäätmekäitlejad on kohustatud liituma korraldatud jäätmeveoga, millega on hõlmatud segaolmejäätmed, pakendijäätmed, biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed ning aia- ja haljastusjäätmed ning suurjäätmed (ettetellimisel). Korraldatud jäätmeveoga kogutud jäätmed viiakse Hiiumaa valla jäätmejaama, kus need pressitakse ja suunatakse edasisele käitlemisele mandrile. Biolagunevaid jäätmeid on jäätmehoolduseeskirja järgi soovitatav kompostida kinnistu piires ning selle võimaluse olemasolul ei ole jäätmete üleandmine kohustuslik.

Jäätmeliike, mis ei ole hõlmatud korraldatud jäätmeveoga, on võimalik üle anda Hiiumaa valla jäätmejaamas. Seal võetakse vastu olmejäätmeid, ehitus-lammutusjäätmeid, sh

⁴¹ Hiiumaa valla jäätmevaldajate registri asutamine ja põhimäärus. Kättesaadav:

<https://www.riigiteataja.ee/akt/428022018006>

asbesti sisaldavaid ehitusjätmeid, eraldi sorditud betooni- ja tellisejätmeid, kodumajapidamistes tekkinud ohtlikke jätmeid, elektronikajätmeid, suurjätmeid, kodumasinaid, vanarehve, segapakendijätmeid.

Pakendijätmeid, vanapaberi- ja kartongijätmeid ning tekstiilijätmeid on võimalik üle anda avalikus ruumis asuvasse konteineritesse. Igas osavallas asuvad jäätmepunktid, kus saab üle anda kõiki eelnimetatud jäätmeliike. Lisaks neile on veel eraldi 15 vaid pakendijätmete kogumiseks mõeldud punkti. Pakendijätmete avalikke kogumiskohtade tihedust ning kogumiseks ettenähtud konteinerite arvu ja mahtu võib pakendiseaduse alusel vähendada kui pakendijätmete kogumist korraldatakse tekkekohal kogumisena.

Ohtlike jätmete ja elektroonika kogumiseks on igas osavallas vastav kogumiskonteiner ning neid saab üle anda vastavatel kogumisringidel.

Jäätmehoolduses kehtib saastaja maksab printsiip, mis tähendab, et jäätmetekitajad tasuvad jäätmekäitlusega seotud kulutused. Seetõttu tasuvad ka kõik korraldatud jäätmeveoga liitunud jäätmevaldajad jäätmeveo teenustasu, mis jäätmeseaduse § 66 lõike 5 järgi peab olema piisav katmaks jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jätmete veo ja veo ettevalmistamisega seotud kulud. Lisaks sellele kaetakse Hiiumaa valla jäätmehoolduse kulud valla eelarvest, pakendi- ja probleemtoodete jätmetega seotud kulutuste eest tasuvad taaskasutus- ja tootjavastutusorganisatsioonid ning jäätmekäitluse alaseid toetusi saadakse Keskkonnainvesteeringute Keskusest ja teistest fondidest.

2.4 Andmed suletud prügilate ning jääkreostusobjektide kohta

2.4.1 Suletud prügilad

Hiiumaa vallas on asunud neli prügilat, mis tänaseks on suletud. Need on Suuremõisa (Haavamäe), Risti (Ristivälja), Külama (Emmaste) ja Käina prügilad (4). Sulgemiskavaga ette nähtud järelhooldust tehakse veel vaid Käina prügilas (Prügila kinnistul (katastritunnus 36802:001:0549) Nõmmernäe külas). Käina prügila sulgemiskava⁴² järgi tuleb järelhooldust ja seiret teostada vähemalt 30 aasta jooksul alates sulgemisest.

Sulgemisotsuse kohaselt on Käina prügila järelhooldajaks määratud Käina Vallavalitsus, omavalitsuste haldusreformi järgselt on see ülesanne Hiiumaa vallal. Hiiumaa Vallavalitsus on sõlminud Käina prügila järelhoolduse teostamiseks lepingu OÜ Hiiu Autotransiga. Keskkonnaamet on OÜ Hiiu Autotransile järelhoolduse tegemiseks väljastanud jäätmeloa nr L.JÄ/331102, mis kehtib kuni 25.06.2023. Vastavalt sellele

⁴² OÜ Hendrikson & Ko, töö nr 1071/08

seiratakse prügila ringkraavi vett, põhjavee, nõrgvee teket ja koostist ning jäätmelademe vajumist.

2.4.2 Jääkreostusobjektid

Keskonnaregistri andmetel asub Hiiumaa valla territooriumil kokku 6 jääkreostusobjekti (Tabel 4). Teadaolevalt on jääkreostus viiel objektil likvideeritud, vaid Ümarmäe katlamaja põhjaveereostus ei ole täielikult likvideeritud.

Tabel 4. Hiiumaa valla jääkreostusobjektid. Allikas: Keskkonnaagentuur

KKR Kood	Nimetus	X	Y	Tase	Seisund	Kategooria ⁴³
JRA0000011	Ümarmäe katlamaja	6539774	428254	Eriti ohtlik	Jääkreostuse likvideerimiseks ei ole meetmeid rakendatud	-
JRA0000043	endine Eesti Kütuse naftabaas (Kärdla naftabaas)	6541563	428070	Riiklik	Jääkreostus on aruande/info alusel likvideeritud	-
JRA0000044	endine Hiiu KEK-i asfaltbetoonitehas (Kapasto ABT)	6531291	426880	Riiklik	Jääkreostus on aruande/info alusel likvideeritud	-
JRA0000189	Endise sõpruse kolhoosi Kassari mürkkemikaalide ladu	6517592	432279	Kohalik	Jääkreostus on aruande/info alusel likvideeritud	5 - likvideerida vajadusel
JRA0000190	Käina vana naftabaas	6522002	426326	Kohalik	Jääkreostus on aruande/info alusel likvideeritud	5 - likvideerida vajadusel
JRA0000196	Reostus Pallis, Kõrgessaare vallas	6535281	403416	Kohalik	Jääkreostus on aruande/info alusel likvideeritud	5 - likvideerida vajadusel

⁴³ Kategooria on märgitud vaid neile objektidele, mida inventariseeriti Eesti Keskkonnauuringute Keskus OÜ 2015. aasta töös „Jääkreostusobjektide inventariseerimine 2014-2015 hinnangute koostamine ja andmete analüüs“.

3 HINNANG EELMISE JÄÄTMEKAVA RAAMES SEATUD EESMÄRKIDE TÄITMISELE

Ülevaade 2016-2020 perioodi jäätmekava tegevuskava täitmise üle on koondatud järgnevasse tabelisse (Tabel 5).

Tabel 5. Ülevaade perioodi 2016-2020 jäätmekava tegevuskava täitmise kohta.

Tegevuse/projekti nimetus	Tulemus	Teostamise aeg	Märkused	Ülevaade täitmisest
1. Jäätmete koguste ja koostise väljaselgitamine. Jäätmetekke vähendamine				
1.1. Elanikkonna tarbimisharjumuste ning jäätmetekke uuring	Perioodiline ülevaade jäätmetekkest ja käitlusest	1 kord kehtivsuperioodil	Küsitlustel ja vaatlustel põhinev uuring koostada omavalitsuste koostöös vähemalt 5 aasta järel	Uuringut perioodil 2016-2020 läbi ei viidud.
1.2. Nõuda jäätmekava koostamist ettevõtelt	Ülevaade ettevõtte jäätmetekkest ja käitlusest	Vajadusel	Jäätmeseadus, § 44 lõige 4	Perioodil 2016-2020 ettevõtelt jäätmekava koostamist ei nõutud kuna vajadust selleks ei olnud.
1.3 Jäätmevaldajate registri täpsustamine ja täiendamine	Jäätmetekitajate registreerimine	Pidevalt	Jäätmeseadus, § 71 ¹	Jäätmevaldaja registri täiendamine ja täpsustamine toimus regulaarselt.

Tegevuse/projekti nimetus	Tulemus	Teostamise aeg	Märkused	Ülevaade täitmisest
1.4. Aidata kaasa jäätmetekke vähendamise projektide realiseerimisele	Jäätmetekke vähendamise tegevuste olemasolu Hiiumaal	Vastavalt võimalustele	Erinevad tegevused vastavalt ptk 6.3.1 kirjeldatule	Perioodil viidi läbi teavitustööd koostöös Keskkonnaametiga, loodi paremaid võimalusi jäätmete liigiti kogumiseks ning alates 2020. aastast toimuvad MTÜ Uuskasutuskeskuse kogumisringid.
2. Jäätmete sortimine ja taaskasutamine				
2.1 Täiendavate vanapaberi ja papi kogumis-konteinerite paigaldamine	Liigiti kogumise soodustamine	Igal aastal	Vanapaberikonteinerid olulistes kohtades, võimalusel ühitada süsteem paber- ja papp-pakendi kogumisega	Vanapaberit koguti korraldatud jäätmeveo raames ning loodi üleandmise võimalus kõikides jäätmepunktides, samuti loodi võimalused paberi- ja kartongpakendite üleandmiseks.

Tegevuse/projekti nimetus	Tulemus	Teostamise aeg	Märkused	Ülevaade täitmisest
2.2 Pakendi ja pakendijäätmete kogumis-võrgustiku arendamine	Kogumisvõrgustiku arendamine	Igal aastal	Pakendiettevõtete kohustus vastavalt pakendiseadusele	Perioodil arendati pakendijäätmete kogumissüsteemi – pakendijäätmete ärevedu liideti korraldatud jäätmeveoga ning vähendati avalike pakendikonteinerite arvu.
2.3 Probleemtoodete kogumisvõrgustiku arendamine	Kogumisvõrgustiku arendamine	Igal aastal	Koostöös probleemtoodete tootjaga, kogumiskohad jäätmepunktides	Probleemtoodete kogumisvõrgustiku osas olulisi muudatusi perioodil ei tehtud. Elektroonikaseadmeid sai üle anda ohtlike jäätmete kogumispunktides, rehve jäätmejaamas. Samuti oli võimalik elektri- ja elektroonikaoteid üle anda nende müügikohtades.

Tegevuse/projekti nimetus	Tulemus	Teostamise aeg	Märkused	Ülevaade täitmisest
2.4 Suuremõõtmeliste jäätmete kogumine	Liigiti kogumise soodustamine	Igal aastal	Koos ohtlike jäätmete kogumisringiga	Suurjäätmete kogumine liideti alates 2020. aastast korraldatud jäätmeveoga ning neid oli võimalik üle anda jäätmejaamas. Perioodil viidi läbi ka suurjäätmete kogumisringe.
3. Ohtlike jäätmete kogumine ja transport				
3.1. Ohtlike jäätmete kogumine elanikkonnalt kogumispunktide ja kogumisringiga	Jäätmete ohtlikkuse vähendamine	Igal aastal	Sõltub kogutavate jäätmete kogusest ning käitlemise maksumusest, kogumisring omavalitsuste koostöös	Ohtlikke jäätmeid koguti jäätmejaamas ning osavaldades olevates jäätmepunktides ning KIK meetme olemasolul viidi läbi ohtlike jäätmete kogumisringe.
4. Ehitus- ja lammutusjäätmed				
4.1. Jäätmekäitlusnõuete sidumine ehitusdokumentatsiooniga	Ülevaade ehitusjäätmete liikidest ja kogustest	Pidevalt	Täpsem nõue jäätmekäitluseeskirjades	Ehitus- ja lammutusjäätmete osas jäätmehoolduseeskirja ei täpsustatud.

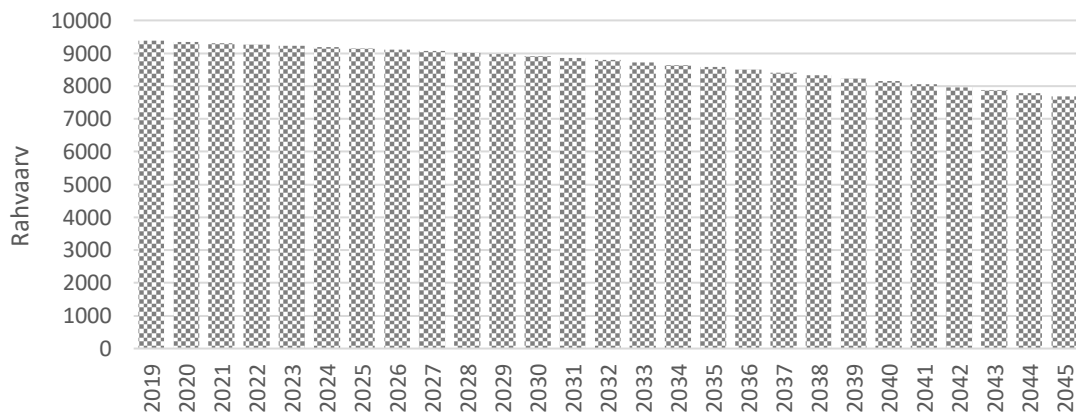
Tegevuse/projekti nimetus	Tulemus	Teostamise aeg	Märkused	Ülevaade täitmisest
5. Biolagunevad jäätmed				
5.1. Biojätmete kompostimise propageerimine eramutele; juhendmaterjali levitamine	Kompostimine muutub lihtsamaks, ladestatavate jätmete koguse vähendamine	Pidevalt	Voldiku trükkimine ning info jagamine	Biojätmete kompostimise kohta jagati teavet valla lehes, sotsiaalmeedias, flaierite kaudu ning jagati kampaania korras biolagunevate jätmete kogumiskorve .
5.2. Haljastusjätmete jt biolagunevate jätmete lahuskogumine ja suunamine edasiseks käitluseks	Jätmete taaskasutamine ladestatavate jätmete koguste vähendamine	Pidevalt	Haljastusjätmed suunata Hiiumaa jäätmekeskuse kompostimisväljakule	Haljastusjätmeid koguti ning kompostiti Hiiumaa jäätmejaamas .
6. Jätmete kogumine ja transport				
6.1 Korraldatud olmejäätmeveo hanke korraldamine	Jätmetekitajate haaramine jäätmekäitluskeemi	Käivitati 2016. 3 aasta pärast	Veotevõtte valitakse hanke alusel enne kui lõpeb eelmise lepingu tähtaeg	Korraldatud jäätmeveo hange viidi läbi 2019. aastal.

Tegevuse/projekti nimetus	Tulemus	Teostamise aeg	Märkused	Ülevaade täitmisest
7. Jäätmete kõrvaldamine				
7.1 Ebaseaduslike jäätmete maha-panekukohtade likvideerimine	Jäätmeseaduse nõuete täitmine	Vastavalt vajadusele	Sõltub avastatud objektide iseloomust ja arvust	Perioodil likvideeriti jooksvalt ulaladestatud jäätmeid. Tabatud rikkujad koristasid ulaladestatud jäätmed ning viisid need õigesse kohta (nt jäätmejaama).
8. Jäätmehoolduse regulaarne kavandamine; koolitus, korraldus				
8.1 Jäätmekäitlus eeskirjade ülevaatamine	Eeskirjade kaasajastamine	Pidevalt	Vastavalt õigusaktide nõuetele ja jäätmekavale	Jäätmekäitlus eeskirjade ülevaatamine toimus pidevalt.
8.2 Konkreetsete projektide väljatöötamine ja rahastamistaotluste koostamine	Täiendava raha saamine jäätmehooldusesse	Pidevalt		Perioodil viidi ellu mitmeid projekte. Näiteks jagati elanikele biolagunevate jäätmete kogumiskorve.
8.3 Selgitustöö ja ürituste korraldamine	Eelduste loomine kavandatu täitmiseks	Pidevalt	Omavalitsuste koostöös	Perioodil viidi läbi infotunde päevakeskustes ja lasteaedades.

Tegevuse/projekti nimetus	Tulemus	Teostamise aeg	Märkused	Ülevaade täitmisest
8.4 Järelevalve töhustamine	Nõuetekohase jäätmekäitluse tagamine	Pidevalt	Jäätmeseaduse ja keskkonnajärelevalve seaduse kohane omavalitsuslik keskkonnajärelevalve	Järelevalvet tehti avalikes pakendipunktides kaamerate abil. Perioodil kontrolliti jäätmevaldajate registri põhjal korraldatud jäätmeveoga liitumist.
8.5 Jäätmekava regulaarne ülevaatamine ja tegevuste kaasajastamine vastavalt täitmisele	Ajakohastatud jäätmekava	2016-2020	-	Jäätmekava regulaarselt üle ei vaadatud ega kaasajastatud vastavalt täitmisele.
8.7. Suletud prügilate järelhooldus ja seire	Prügila sulgemise kavadega kinnitatud järelhooldusnõuete täitmine	2016-2020	-	Perioodil teostati Käina prügila järelhooldust.

4 JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMINE

Perioodil 2015-2018 püsis Hiiumaa rahvaarv suhteliselt stabiilne, kuid jäätmeteke on perioodil tõusnud. Statistikaameti rahvastiku prognoosi⁴⁴ järgi on Hiiu maakonna (Hiiumaa valla) rahvaarv vähenemas. Selle järgi on rahvaarv 2026. aastaks vähenenud 9 112 inimeseni (Joonis 24), võrdluseks 2020. aasta 1. mai seisuga oli elanikke 9 509. Samas on aga Hiiumaa arengukava üheks eesmärgiks suurendada rahvaarvu 2022. aastaks 10 000 elanikuni. Seda toetavad erinevad arengukava tegevused – tööstusalade arendamine, teadus- ja/või arenduskeskuste loomine, riigiasutuste töökohtade loomine. Lisaks on Hiiumaa arengukava seadnud eesmärgiks külastajate ööbimiste arvu kasvu majutusasutustes. Seetõttu võib eeldada, et külastajate arvu suurenemisega kaasneb ka suveperioodidel mõningane tõus jäätmetekkes.

Joonis 24. Hiiu maakonna rahvastiku prognoos. Andmed: Statistikaamet.

Arvestades Statistikaameti prognoosi ning praegust trendi jäätmetekke kasvu osas ning Hiiumaa arengukavaga 2035+ seatud eesmärkidega võib eeldada, et jäätmevood perioodi 2021-2026 lõpuks pigem suurenevad.

4.1 Uute eesmärkide seadmine

Hiiumaa valla jäätmekava eesmärkide seadmise aluseks on jäätmekava koostamisel selgunud jäätmekäitlusalased kitsaskohad, varasema jäätmekava tegevuskava, riigi jäätmekava 2014-2020, EL direktiividega seatud sihtmäärad ja jäätmehierarhia.

⁴⁴ Statistikaameti andmebaasi tabel RV088 „Rahvastikuprognoos 2020-2080“.

Kokkuvõtvalt on eelnevate peatükkide (peatükid 2 „Jäätmehoolduse hetkeolukorra kirjeldus“ ja peatükk 3 „Hinnang eelmise jäätmekava raames seatud eesmärkide täitmisele“) põhjal oluline perioodil 2021-2026 tegeleda järgnevaga:

- vähendada olmejäätmete tekkekogust;
- keskmiselt 55% olmejäätmetest kogutakse ettevõtelt ning 45% kodumajapidamistest, mistõttu tuleb võrdselt tegeleda nii ettevõtete kui kodumajapidamiste jäätmete liigiti kogumise ja jäätmetekke vähendamisega;
- liigiti kogutud olmejäätmete osakaalu tuleb tõsta, sh panna rõhku biolagunevate jäätmete liigiti kogumisele, kuna nende osakaal segaolmejäätmete hulgas on kõige suurem);
- tuleb edendada pakendijäätmete liigiti kogumist (see on perioodil 2015-2018 vähenenud), sealjuures suurendades nende kohtkogumist;
- tuleb selgitada, mis motiveerib elanikke, aga ka ettevõtteid jäätmeid liigiti koguma.

Tulenevalt kohaliku omavalitsuse rollist ja kohustustest jäätmemajanduse korraldamisel on perioodi 2021-2026 põhifookus olme- ja pakendijäätmetega seotud eesmärkide täitmisel. Perioodi olulisimaks eesmärgiks on vähendada nii kodumajapidamistes kui ettevõtetes tekkivate segaolmejäätmete hulka ja suurendada liigiti kogutud olmejäätmete osakaalu üleeuroopaliste eesmärkide täitmiseks. Hiiumaa valla eesmärgid kattuvad riigi jäätmekava omadega ning perioodil 2021-2026 on need järgnevad:

1. Vältida ja vähendada jäätmeteket.
2. Võtta jäätmed ringlusse või neid muul viisil taaskasutada maksimaalsel tasemel.
3. Vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnamiski, tõhustades muuhulgas seiret ning järelevalvet.

Eesmärkide saavutamiseks vajalikke meetmeid kirjeldavad järgnevad peatükid. Meetmete rakendamise tegevuskava koos rahastusallikatega on toodud peatükis 5 „Tegevuskava“.

4.2 Jäätmetekke vältimine ja vähendamine

Jäätmetekke vältimine ja vähendamine on eesmärk, mille kõige edukama saavutamise aluseks on koostöö nii riigi, omavalitsuse, ettevõtete kui ka elanike vahel. Jäätmetekke vähendamine ja vältimine on olulisel kohal ka ringmajanduse mudelis, kus tooteid ja teenuseid disainides arvestatakse kogu toote elutsükliga. Jäätmetekke vähendamine ja vältimine eeldab elanikkonna teadlikkuse kasvu ja seniste harjumuste muutmist, aga ka muutuseid täna kasutusel olevate toodete ja teenuste osas. Omavalitsuse ja riigi roll sealjuures on seesuguste (ringmajanduse) põhimõttel tegutsevate ettevõtete toetamine ning teavitustöö elanikkonna seas nende käitumis- ja tarbimisharjumuste muutmiseks.

Hiiumaa vallas on jäätmetekke vähendamine ja vältimine oluline eelkõige seetõttu, et valdav osa saarel tekkinud jäätmeid transporditakse mandrile ning see on kulukas. Eesmärgi saavutamiseks tuleb rakendada järgnevad meetmeid:

- Tõsta järjepidevalt jäätmetekke vältimisele suunavat teadlikkust.
- Rakendada jäätmetekke vältimist soodustavaid tegevusi.

Teadlikkuse tõstmiseks vajalikke tegevusi kirjeldatakse peatükis 4.5 „Teavituskampaaniad“. Lisaks pidevale teavitustööle mängivad jäätmetekke vältimise osas olulist rolli korduskasutuskeskuste, erinevate teenuste kättesaadavus (näiteks rõivaparandus, kingsepp jne) ja teiste ühiskondlike initsiatiivide (näiteks toidupank) olemasolu.

Jäätmetekke vältimist soodustava tegevusena tuleb sarnaselt eelmise perioodiga jätkata koostööd MTÜ Uuskasutuskeskusega, propageerida taaskasutust, asjade hooldust ja remonti, toetada jäätmetekke vältimist edendavaid ettevõtmisi (näiteks kirbuturud, paranduskohvikud jms).

Samuti on üheks jäätmetekke vähendamise võimaluseks ja korduskasutuse suurendamiseks taaskasutuse edendamine jäätmejaamades. Perioodil 2021-2026 tuleb jäätmejaamapõhise taaskasutuse edendamiseks selgitada, millistel tingimustel ning milliseid esemeid (nt raamatud, mööblit) on võimalik taaskasutuseks anda, milline on ruumivajadus, kuidas seda efektiivselt organiseerida, kuidas elanikke teenust kasutama motiveerida ning milliseid investeeringuid taaskasutuse arendamine jäätmejaamas eeldab.

Jäätmetekke vältimise aspekti tuleb silmas pidada ka vallvalitsuse ja selle allasutuste igapäevatoos, toodete ja teenuste hankimisel arvestada nende eluiga, parandatavust (büroomööbel, seadmed), jäätmeteket (toitlustus) jne. Näiteks saab rakendada asutustes roheline kontori⁴⁵ ja õppeasutustes roheline kooli põhimõtteid⁴⁶.

Vallvalitsus oma allasutustega peab olema elanikele eeskujuks.

Üldise jäätmetekke vähendamise osas kaaluda koostööd erinevate saarel olevate (tootmis)ettevõtete vahel, arendada tööstussümbioosi, kus ühe ettevõtte tootmisjäägid oleksid teise ettevõtte tooraineks (näiteks plastitööstuste osas). Omavalitsuse rolliks on diskussiooni alustamine ja ühise platvormi loomine seesuguse tööstussümbioosi kontseptsiooni rakendamiseks. Tegevus toetab osaliselt ka Hiiumaa arengukava 2035+ eesmärki järgida Hiiumaa ettevõtetes ringmajanduse ning jätkusuutliku (rohe)majandamise põhimõtteid.

⁴⁵ Eesti Keskkonnajuhtimise Assotsiatsioon – Roheline kontor: <https://www.ekja.ee/et/roheline-kontor/>

⁴⁶ Keskkonnaharidus - Roheline kool: <https://keskkonnaharidus.ee/et/vorgustik/roheline-kool>

Jäätmekavaga seatud eesmärk jäätmetekke vältimise ja vähendamise osas loetakse täidetuks kui jäätmekava perioodi lõpuks ei ületa kogutud olmejäätmete hulk inimese kohta 186 kg/a.

4.3 Jäätmete liigiti kogumise, ringlussevõtu ja taaskasutamise edendamine

Jäätmeseadusega pannakse kohalikule omavalitsusega ülesanne korraldada jäätmete sortimist, sealhulgas liigiti kogumist, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses. Vastavalt Keskkonnaministri 16.01.2007 määrusele⁴⁷ nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ järgi peab kohaliku omavalitsuse üksus oma territooriumil tagama jäätmeseaduses (vt § 136³) toodud jäätmete taaskasutamise sihtarvude täitmise 1. jaanuariks 2020 kodumajapidamisest pärinevate liigiti kogutud jäätmete osas.

Eraldi eesmärgid pakendijäätmete taaskasutamise kohta seatakse pakendiseadusega (vt § 36) ning need on täitmiseks pakendiettevõtetele. Samas on aga pakendijäätmete kogumise korraldamine osalt ka kohaliku omavalitsuse ülesanne – omavalitsus määrab pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning käsitleb oma jäätmekavas pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse korraldust, väljaarendamist ja seatud eesmärkide saavutamise meetmeid. Seega on kohalikul omavalitsusel toetav roll pakendijäätmete ringlussevõtu eesmärkide saavutamisel.

Lisaks olme- ja pakendijäätmetele, on liigiti kogumise ja ringlussevõtu eesmärgid sätestatud ka probleemtoodetele (JäätS § 26 lõige 8). Probleemtoodete liigiti kogumise korraldamise kohustus kohalikel omavalitsustel ei lasu. See on tootjate ülesanne. Seetõttu neile sätestatud sihtarve käesolevas jäätmekavas ei käsitleta.

Jäätmeseaduse § 136³ lõikega 2 seatakse liigiti kogumise eesmärk ka ehitus- ja lammutusjätme taaskasutamiseks: alates 2020. aasta 1. jaanuarist tuleb taaskasutada vähemalt 70 protsenti ehitus- ja lammutusjätmeid aastas. Jäätmeseadusega kohalikule omavalitsusele antud eesmärgi täitmise vastutust ei panda.

Käesoleva jäätmekava koostamise ajal on kehtivas seadusandluses ja riigi jäätmekavas määratud ringlussevõtu ja taaskasutamise sihtarvud aastani 2020. Seetõttu on perspektiivi arvestades toodud nende kõrval välja ka ringmajanduse paketi, Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiivides 2018/852 ja 2018/851, toodud sihtmäärad (Tabel 6). Hiiumaa valla olme- ja pakendijäätmete ringlussevõtu eesmärkide seadmisel lähtutud ringmajanduse paketi toodud eesmärkidest aastaks 2030.

⁴⁷ Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/12779785?leiaKehtiv>

Tabel 6. Ringlussevõtu ja taaskasutamise sihtarvud.

Möödik	Pakendiseadus sihtarv aastaks 2009	Jäätmeseadus sihtarv aastaks 2020	Riigi jäätmekava sihttase aastaks 2020	Jäätmete raamdirektiiv sihtmäär 2020	Ringmajanduse pakett sihtmäär aastaks 2025	Ringmajanduse pakett sihtmäär aastaks 2030	Ringmajanduse pakett sihtmäär aastaks 2035
Olmejäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist ⁴⁸		50%	50%	50%	55%	60%	65%
Pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal pakendijäätmete kogumassist	55-80%		60%		65%	70%	
<i>sh liigiti plast</i>	45%				50%	55%	
<i>sh liigiti puit</i>	20%				25%	30%	
<i>sh liigiti metall</i>	60%						
<i>sh liigiti mustmetall</i>					70%	80%	
<i>sh liigiti alumiinium</i>					50%	60%	

⁴⁸ Jäätmeseaduse sõnastuses: Kodumajapidamisest pärinevaid paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijäätmeid ja muid liigiti kogutud kodumajapidamisest pärinevaid jäätmeid ning muudest allikatest pärinevaid samalaadseid jäätmeid, välja arvatud tootmisjäätmed ja põllumajanduslikust tootmisest või metsandusest pärinevad jäätmed, korduskasutuseks ettevalmistamisena ja ringlussevõtuna

Möödik	Pakendiseadus sihtarv aastaks 2009	Jäätmeseadus sihtarv aastaks 2020	Riigi jäätmekava sihttase aastaks 2020	Jäätmete raamdirektiiv sihtmäär 2020	Ringmajanduse pakett sihtmäär aastaks 2025	Ringmajanduse pakett sihtmäär aastaks 2030	Ringmajanduse pakett sihtmäär aastaks 2035
<i>sh liigiti klaas</i>	70%				70%	75%	
<i>sh liigiti paber ja kartong</i>	60%				75%	85%	
Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist			13%				
Biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavates olmejäätmete kogumassis		20%	20%				
Ehitus- lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist ⁴⁹		70% ⁵⁰	75%	70%			

⁴⁹ Välja arvatud looduslik looduslikud ained nagu kivid ja pinnas.

⁵⁰ Jäätmeseadus § 136³: ehitus- ja lammutusjäätmeid, välja arvatud sellised looduslikud ained nagu kivid ja pinnas ning ohtlike aineid sisaldavad kivid ja pinnas, korduskasutuseks ettevalmistatuna, ringlussevõtuna ja muul viisil taaskasutatuna, sealhulgas tagasitäiteks, muude ainete asemel

Eelnevas tabelis (Tabel 6) toodud jäätmete ringlussevõtu ja taaskasutamise sihtarvude täitmine kodumajapidamisest pärit olmejäätmete osas on Keskkonnaministri 16.01.2007 määrusega nr 4 jäetud omavalitsuste ülesandeks. Samas puudus käesoleva jäätmekava koostamise ajal riiklikul tasemel võimekus analüüsida jäätmete ringlussevõtu määrasid omavalitsuste tasandil. Küll aga oli jäätmekava koostamise ajal võimalik olemasolevate andmete põhjal selgitada, mil määral on omavalitsused jäätmeid liigiti kogunud. Kuivõrd muid objektiivseid meetodeid omavalitsuste tasandil taaskasutamise ja ringlussevõtu eesmärkide saavutamise kontrolliks ei ole, siis tuleb lähtuda põhimõttest, et nende saavutamise aluseks on jäätmete liigiti kogumine. Samas tuleb arvestada, et kõiki liigiti kogutud (nt valesti sorditud) jäätmeid uuesti ringlusesse ei võeta. Hiiumaa valla ringlussevõtu ja taaskasutamise eesmärkide seadmisel on lähtutud jäätmete liigiti kogumisel teatud taseme saavutamisest. Eesmärgid aastaks 2026 on koondatud alljärgnevasse tabelisse (Tabel 7).

Üks olulisemaid eesmärke on vähendada segaolmejäätmete osakaalu olmejäätmete kogumassist. Ringmajanduse pakett näeb ette 55% olmejäätmete ringlussevõtu olmejäätmete kogumassist aastaks 2025 ja 60% aastaks 2030. Kuivõrd kõiki liigiti kogutud jäätmeid ei pruugita taaskasutada, seatakse Hiiumaa valla 2026. aasta sihttasemeks 60%.

Tabel 7. Hiiumaa valla jäätmete liigiti kogumise eesmärgid aastaks 2026.

Möödik	Hiiumaa valla baastase 2018	Hiiumaa valla sihttase 2026
Liigiti kogutud olmejäätmete osakaal olmejäätmete kogumassist	34%	60%

Meetmed püstitatud eesmärgi saavutamiseks on võimalik jagada järgnevalt:

- Tõsta järjepidevalt teadlikkust jäätmete liigiti kogumise vajadusest (käsitletakse peatükis 4.5 „Teavituskampaaniad“)
- Arendada jäätmete kogumis- ja käitlusvõrgustiku, sh teenuste kättesaadavust ja mugavust (peatükk 4.3.1 „Jäätmete kogumis- ja käitlusvõrgustiku arendamine“)
- Suurendada jäätmete ringlussevõtu määra läbi keskkonnahoidlike riigihangete ja korraldatud jäätmeveo hangete (peatükk 4.3.2 „Ringlussevõtu arendamine“)
- Tõhustada järelevalvet (peatükk 4.4 „Jäätmetest tuleneva keskkonnanariski vähendamine, seire ja järelevalve tõhustamine“)

Jäätmekavaga seatud eesmärk, edendada jäätmete liigiti kogumist, ringlussevõttu ja taaskasutamist, loetakse täidetuks kui on saavutatud eeltoodud tabelis (Tabel 7) seatud liigiti kogumise sihttase.

4.3.1 Jäätmete kogumis- ja käitlusvõrgustiku arendamine

Olmejäätmete kogumis- ja käitlussüsteem

Perioodil 2021-2026 säilib Hiiumaa valla territoorium ühe jäätmeveopiirkonnana. Korraldatud jäätmeveo hange viiakse läbi 2023. aastal. Sellega jäävad hõlmatuks segaolmejäätmed, paberi- ja kartongijäätmed, biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed, biolagunevad aia- ja haljastujäätmed, suurjäätmed ja pakendijäätmed. Korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimisel tuleb lähtuda põhimõttest, et liigiti kogumine peab jäätmevaldajale olema soodsam kui nende jäätmete üleandmine segaolmejäätmetena.

Jäätmeveo teenuse hind omavalitsustes kujuneb korraldatud jäätmeveo riigihangete käigus, mistõttu varieerub segaolmejäätmete äraveo maksumus omavalitsuste, aga ka jäätmeveopiirkondade lõikes. Korraldatud jäätmeveo mudeli puhul ei ole võimalik omavalitsusel määrata jäätmeveo maksumust, kuid hankel saab välja tuua, mil määral liigiti kogutud jäätmete äraveo hind peaks olema soodsam segaolmejäätmetest. Samuti on võimalik hankes välja tuua, mis tingimustel tuleb rakendada tühisõidu tasu (sh näiteks jäätmete väärarv sortimisel). Riiklikult ei olnud need aspektid käesoleva jäätmekava koostamisel reguleeritud, seega varieeruvad need proportsioonid omavalitsuste lõikes. Paberi- ja kartongi ning biojäätmete äraveo maksumus on erinevates omavalitsustes vahemikus 10%-50%, pakendijäätmed 10%-25% segaolmejäätmete maksumusest.

Kogumis- ja käitlusvõrgustiku arendamise juures on kõige olulisem eesmärk tagada kõigi olmejäätmete sortimismääruses toodud jäätmeliikide üleandmisvõimalus Hiiumaa valla territooriumil. Kuivõrd käesoleva jäätmekava koostamisel ei olnud see kõikide jäätmeliikide lõikes võimalik, tuleb perioodil 2021-2026 see luua.

Mugavamaks jäätmete liigiti kogumiseks on perioodil 2016-2020 antud jäätmevaldajatele tasuta kasutamiseks biolagunevate jäätmete ja pakendijäätmete konteinereid. Seda tuleb perioodil 2021-2026 jätkata. Ühekordse kampaania korras jagati elanikele perioodil 2016-2020 biolagunevate jäätmete kogumiskorve. Sarnane kampaania on plaanis ka perioodil 2021-2026 biolagunevate jäätmete kompostrite jagamiseks elanikele. Seesuguste kampaaniatega tuleb perioodil 2021-2026 jätkata.

Pakendijäätmete kohtkogumisega alustati 2020. aastal ning 01.06.2020 seisuga oli sellega liitunud 533 jäätmevaldajat. Pakendijäätmete kohtkogumisega hõlmatud jäätmevaldajate osakaalu tuleb perioodil 2021-2026 oluliselt suurendada täitmaks liigiti kogumise eesmärke. Pakendijäätmete kohtkogumise edendamise eelduseks on nii teavitustöö tegemine ja tasuta konteinerite jagamine. Kuivõrd kohtkogumisel saadud pakendimaterjal on parema kvaliteediga kui avalikest konteineritest kogutu, on põhjust eeldada ka selle võrra suuremat jäätmete ringlussevõttu.

Väljaspool suuremaid keskusi on Hiiumaa vald hajusalt ja hõredalt asustatud, mis mõjutab ka jäätmevedu. Eelkõige on hajaasustuses teed jäätmeveokitele raskesti läbitavad (ilmastikuolude või tee kvaliteedi tõttu). Seetõttu tuleb perioodil 2021-2026

leida lahendusi hajaasustuse jäätmeveo korraldamiseks. Üheks võimalikuks lahenduseks võiks olla ühise jäätmemahuti kasutamise põhimõttel rakendada jäätmemajade süsteemi, kus mitme majapidamise kasutada oleks lukustatav hoone segaolmejäätmete, pakendijäätmete, paberi ja kartongi ning vajadusel ka biolagunevate jäätmete üleandmiseks. Jäätmemajade rajamine võiks toimuda sarnaselt konteinerite jagamisega – Hiiumaa valla toetusel.

Liigiti kogumise arendamisel tuleb tähelepanu pöörata jäätmemahutite ilmele (sh elanikele jagatavatele) ning tagada, et need oleks kogu Hiiumaa valla territooriumil üheselt ja arusaadavalt tähistatud⁵¹, võimalusel kasutada konteinerite ühesugust värvigammat (paber ja kartong – sinine, pakend – kollane, klaas – roheline, biolagunevad jäätmed - pruun). Samuti on oluline tagada avalike jäätmepunktide ja konteinerite ning nende ümbruse puhtus.

Käesoleva jäätmekava koostamise ajal alustati suveperioodil eeltasustatud jäätmekoti teenuse pakkumisega segaolmejäätmete kogumiseks. Lähtudes pilootprojekti tulemustest tuleb hinnata teenuse pakkumise vajadust ka perioodil 2021-2026.

Ohtlike jäätmete kogumine jätkub perioodil 2021-2026 samal viisil kui käesoleva jäätmekava koostamise ajal. Tuleb jätkata nende kogumisega jäätmepunktides ning korraldada ohtlike jäätmete kogumisringe.

Probleemtoodete kogumine jätkub perioodil 2021-2026 samal viisil kui käesoleva jäätmekava koostamise ajal. Kogumise korraldamisel tuleb jätkata koostööd tootjavastutusorganisatsioonidega.

Liigiti kogumise ja sortimise arendamine jäätmeliikide lõikes koos tähtaegadega on toodud järgnevas tabelis (Tabel 8).

Tabel 8. Jäätmete liigiti kogumise ja sortimise arendamine koos tähtaegadega jäätmeliikide kaupa.

Jäätmeliik ja kood	Liigiti kogumise ja sortimise arendamine	Tähtaeg
Paber ja kartong (20 01 01)	Liigiti kogumist jätkatakse samal viisil kui praegu (kohtkogumine, avalikud jäätmepunktid ja jäätmejaam). Liigiti kogumise ja sortimise arendamiseks viiakse läbi erinevaid teavituskampaaniaid. Võimalusel tuleb rakendada konteinerite ühesugust märgistamist kogu vallas.	31.12.2022

⁵¹ Näiteks võib võtta Keskkonnaministeeriumi kodulehel toodu: <https://www.envir.ee/et/liigiti-kogumise-juhendid-ja-sildid>

Jäätmeliik ja kood	Liigiti kogumise ja sortimise arendamine	Tähtaeg
Plastid (20 01 39)	Luuakse võimalus üleandmiseks jäätmejaamas. Liigiti kogumise ja sortimise arendamiseks viiakse läbi erinevaid teavituskampaaniaid. .	31.12.2022
Metallid (20 01 40)	Liigiti kogumist jätkatakse samal viisil kui praegu (jäätmejaam). Liigiti kogumise ja sortimise arendamiseks viiakse läbi erinevaid teavituskampaaniaid.	31.12.2026
Klaas (20 01 02)	Luuakse võimalus üleandmiseks jäätmejaamas. Liigiti kogumise ja sortimise arendamiseks viiakse läbi erinevaid teavituskampaaniaid.	31.12.2022
Biolagunevad köögi- ja sööklajajätmed (20 01 08), Biolagunevad aia- ja haljastujätmed (20 02 01)	Liigiti kogumist jätkatakse samal viisil kui praegu kohtkogumine ning aia- ja haljastusjätmete puhul ka jäätmejaam). . Liigiti kogumise ja sortimise arendamiseks viiakse läbi erinevaid teavituskampaaniaid. Võimalusel tuleb rakendada konteinerite ühesugust märgistamist kogu vallas.	31.12.2022
Bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujätmed (sh kalmistujätmed): Pinnas ja kivid (20 02 02) Muud jätmed, mis ei ole biolagunevad (20 02 03)	Liigiti kogumist jätkatakse samal viisil kui praegu. Liigiti kogumise ja sortimise arendamiseks viiakse läbi erinevaid teavituskampaaniaid.	31.12.2026
Pakendid (jäätmekoodidega 15 01)	Liigiti kogumist jätkatakse samal viisil kui praegu (kohtkogumine, avalikud jäätmepunktid ja jäätmejaam). Liigiti kogumise ja sortimise arendamiseks viiakse läbi erinevaid teavituskampaaniaid. Võimalusel tuleb rakendada konteinerite ühesugust märgistamist kogu vallas.	31.12.2026
Puit (20 01 38)	Liigiti kogumist jätkatakse samal viisil kui praegu (jäätmejaam). Liigiti kogumise ja sortimise arendamiseks viiakse läbi erinevaid teavituskampaaniaid.	31.12.2026

Jäätmeliik ja kood	Liigiti kogumise ja sortimise arendamine	Tähtaeg
Tekstiil (20 01 10, 20 01 11)	Liigiti kogumist jätkatakse samal viisil kui praegu (avalikud jäätme punktid ja jäätmejaam). Liigiti kogumise ja sortimise arendamiseks viiakse läbi erinevaid teavituskampaaniaid.	31.12.2026
Suurjäätmed (20 03 07)	Liigiti kogumist jätkatakse samal viisil kui praegu (kohtkogumine ja jäätmejaam). Liigiti kogumise ja sortimise arendamiseks viiakse läbi erinevaid teavituskampaaniaid.	31.12.2026
Probleemtoodete jäätmed (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 34, 20 01 35*, 20 01 36)	Liigiti kogumist jätkatakse samal viisil kui praegu (avalikud jäätme punktid ja jäätmejaam). Liigiti kogumise ja sortimise arendamiseks viiakse läbi erinevaid teavituskampaaniaid.	31.12.2026
Ohtlikud jäätmed (jäätmekoodidega 20 01 tärniga „*“ tähistatud jäätmed ning jäätmed koodiga 15 01 10*).	Liigiti kogumist jätkatakse samal viisil kui praegu (avalikud jäätme punktid ja jäätmejaam). Liigiti kogumise ja sortimise arendamiseks viiakse läbi erinevaid teavituskampaaniaid.	31.12.2026

Jäätmehooldusrajatised

Perioodil 2021-2026 jätkatakse olemasolevate jäätmehooldusrajatisete (jäätmejaama ja jäätme punktide) käitamist. Jäätmejaama tuleb perioodil 2021-2026 laiendada selliselt, et oleks tagatud kõigi olmejäätmete sortimismääruses toodud jäätmeliikide vastuvõtt Hiiumaa vallas. Jäätmejaama laiendamine on vajalik ka tulenevalt olemasoleva kompostimisväljaku väikusest. Komposti tootmine jäätmejaamas oli käesoleva jäätmekava koostamise ajal algusjärgus. Eeldatavalt suureneb perioodil biolagunevate jäätmete liigiti kogumine, mis omakorda suurendab ka kompostitava materjali mahtusid.

Perioodil 2021-2026 tuleb täiendavalt analüüsida Hiiumaa valda teise jäätmejaama rajamise vajadust. Täpsemalt tuleb selgitada selle sobiv asukoht, suurus, vastuvõetavate jäätmete liigid ning vajalike investeeringute maht.

Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumis- ja käitlussüsteem

Ehitusjäätmete kogumine jätkub perioodil 2021-2026 samal viisil kui käesoleva jäätmekava koostamise ajal.

Säilitamiseks ehitus- ja lammutusjäätmete liigiti kogumise kõrget taset, tuleb perioodil 2021-2026 keskenduda nende liigiti kogumise edendamisele ning viia senisest rangemalt läbi järelevalvet selle kontrollimiseks, näiteks nõuda ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemist puudutavat dokumentatsiooni ehitusloa või kasutusloa väljastamisel. Valdavalt on omavalitsustes kehtestatud nõue esitada jäätmeõiend jäätmete nõuetekohase

käitlemise kohta kui ehitus- või lammutusjäätmete teke ületab 10 m³. Jäätmekäitlusnõuete sidumine ehitusdokumentatsiooniga oli ka üks eelmise perioodi tegevuskavas välja toodud tegevustest, mida seni rakendatud ei ole.

4.3.2 Ringlussevõtu arendamine

Jäätmete ringlussevõtu eelduseks on nende (korrektne) liigiti kogumine. Lisaks eeltoodud liigiti kogumise meetmetele, saab jäätmete ringlussevõttu arendada kohaliku omavalitsuse hangete läbiviimisel vastavate kriteeriumite seadmisel (keskkonnahoidlikud riigihanked ja korraldatud jäätmeveo hange)

Keskkonnahoidlike riigihangete läbiviimisel tuleb silmas pidada jäätmetekke vältimist ja ringlussevõttu, taaskasutamist soodustavate toodete ja teenuste hankimist. Näiteks ehitus- ja haljastustööde puhul nõuda lahendusi, mis toetavad jäätmete ringlussevõttu ja taaskasutamist: ehitusjäätmete kasutamine teedehituses, biolagunevatest jäätmetest tehtud komposti kasutamine haljastuses, omavalitsuse haljastusel tekkivate haljastusjäätmete kompostimine. Euroopa Liidu tasandil⁵² on toodud ühtlustatud kriteeriumid erinevate tooterühmade roheliste hangete läbiviimiseks. Teadaolevalt on astunud Keskkonnaministeerium samme selgitamiseks, mil määral oleks võimalik keskkonnahoidlike riigihangete süsteemi parandada, koostada juhised ja kriteeriumid keskkonnahoidlike riigihangete rakendamiseks.

Korraldatud jäätmeveo hangete läbiviimisel, jäätmekäitluskoha valikul tuleb lähtuda sellest, et liigiti kogutud jäätmed suunataks ringlusesse. Liigiti kogumise edendamiseks tuleb korraldatud jäätmeveo hangetel määrata liigiti kogutud jäätmete üleandmise teenustasu soodsamaks võrreldes segaolmejäätmetega.

Jäätmete ringlussevõtul on oluline roll ka jäätmejaamas biojäätmete kompostimisel. Perioodil 2021-2026 tuleb jätkata kogutud biojäätmete kompostimisega ning täiendavalt analüüsida, kas ja kuidas tuleks biolagunevatest jäätmetest komposti tootmist edasi arendada (sertifitseerida), kas sellele leidub piisavalt nõudlust ning milliseid investeeringuid see eeldab.

4.4 Jäätmetest tuleneva keskkonnariski vähendamine, seire ja järelevalve tõhustamine

Jäätmetest tuleneva keskkonnariski vähendamise, seire ja järelevalve tõhustamise meetmed on järgnevad:

- Jääkreostuskollete likvideerimine ja kasutuseta ehitiste lammutamine
- Järelevalve tõhustamine jäätmekäitluse üle

⁵² http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

- Jäätmehoolduse-alased uuringud ja seire
- Muu jäätmehoolduse kavandamine-korraldamine

Jääkreostusobjektide likvideerimisel tuleb lähtuda Eesti Keskkonnauuringute Keskus OÜ 2015. aasta töös „Jääkreostusobjektide inventariseerimine 2014-2015 hinnangute koostamine ja andmete analüüs“ toodud jääkreostusobjektide kategooriatest. Mida väiksem on objekti kategooria, seda ohtlikum see on. Kategooriaga 1-3 olevate objektide jääkreostus tuleb likvideerida esimeses järgus, kategoorias 4-5 olevate objektide jääkreostus tuleb likvideerida vajaduse ilmnemisel (ala kasutuselevõtul). Jääkreostuse likvideerimisele peavad eelnema täiendavad uuringud, mille põhjal koostatakse saneerimisprojekt. Likvideerimistööde järgselt tuleb koostada saneerimisaruanne. Perioodil 2021-2026 tuleb jääkreostusega aladega tegeleda juhul kui planeeritakse nende kasutuselevõttu.

Perioodil 2021-2026 tuleb vajadusel jätkata Hiiumaa vallas valla omandis oleval maal asuvate maastikupilti kahjustavate lagunened ehitiste likvideerimisega.

Jätkata tuleb Käina suletud prügila järelhooldust vastavalt prügila sulgemiskavale. Järelhoolduse tegemiseks väljastatud jäätme loa kehtivuse lõppedes (luba kehtib kuni 25.06.2023) hindab Keskkonnaamet loa pikendamise vajadust.

Keskkonnariski vähendamiseks ja heakorra tagamiseks tuleb jätkata Hiiumaa valla territooriumile ulaladestatud jäätmete (tava- ja ohtlike) likvideerimist vastavalt nende kohtade tekkele ja avastamisele või näiteks iga-aastaste koristustalgute korras.

Järelevalvet pakendikonteinerite kõrvalde jätavate muude jäätmete osas tuleb jätkata ka enim prügistatavates pakendijäätmete kogumispunktides, sinna valvekaameraid paigaldades.

Riigikontrolli 2016. aasta aruandes, mis käsitles riigi ja kohalike omavalitsuste tegevust olmejäätmete kogumisel ja taaskasutusse suunamisel, analüüsiti omavalitsuste rolli järelevalve tegemisel. Välja toodi, et paljud omavalitsused viivad järelevalvet läbi valdavalt juhuslike vaatlustena või vastavalt kaebustele. Järelevalve suurimaks takistuseks peeti omavalitsuste seas nii ametnike ja oskuste puudust ning raha vähesust. Riigikontrolli seisukohast peaksid omavalitsused kontrollima:

- kas kõik jäätmevaldajad on kogumisringi hõlmatud, kas neil on olemas kõik nõutavad liigiti kogumise konteinerid ja nad annavad jäätmed nõuetekohaselt üle;
- kas jäätmeid sorditakse;
- kas jäätmevedajad koguvad kokku nii palju jäätmeid, kui nad väidavad;
- kas jäätmevedajad koguvad jäätmeid liigiti ega sega juba liigiti kogutud jäätmeid ning
- kas jäätmed veetakse sinna, kuhu neid hanke järgi lubati vedada.

Oluline on, et kõik jäätmevaldajad oleksid liitunud korraldatud jäätmeveoga. Selle üle peetakse Hiiumaa vallas järelevalvet jäätmevaldajate registri EVALD abil. Jäätmekava perioodil 2021-2026 peab jätkuma jäätmevaldajate registri pidamine ja selle põhjal järelevalve tegemine, sealhulgas tuleb suurendada järelevalvet ettevõtete (näiteks toitlustusettevõtted, tootmishooned, turismiettevõtted) osas. Jäätmevaldajate registri alusel tuleb kontrollida kõikide nõutud jäätmekonteinerite olemasolu. Täiendavalt tuleb perioodil 2021-2026 rakendada järelevalvet olmejäätmete liigiti kogumise osas läbi jäätmekäitleja tagasiside jäätmetekitajale. Jäätmeveol tuleb kontrollida visuaalse vaatlusega, et konteinerites ei leiduks mittesobivaid jäätmeid ning hinnata liigiti kogutavate jäätmete (nt biolagunevad jäätmed) konteineri täituvust. Juhul kui konteiner sisaldab sinna mittekuuluvaid jäätmeid, tuleb rakendada meetmeid (tagasiside andmine jäätmevaldajale, tühisõiduarve). Samuti on võimalik rakendada täiendavat tasu kui liigiti kogutavate jäätmete konteiner ei ole täitunud vastavalt nominaalmahule^{53, 54}.

Täiendavalt tuleb suurendada järelevalvet korraldatud jäätmeveost vabastuse saanud kinnistute üle. Näiteks teostada kohtvaatlusi vabastuse saanud kinnistutel.

Jäätmekava koostamisel oli jäätmealase järelevalve, aga ka muude keskkonnalaste probleemide lahendamise ülesanne ühe keskkonnaspetsialisti õlul. Senisest fokuseerituma ja aktiivse jäätmekäitlusalase järelevalve teostamiseks, aga ka teavitustöö tegemiseks tuleb luua jäätmespetsialisti ametikoht. Igal aastal tuleb koostada ülevaade ning hinnata jäätmekava tegevuskava täitmist, sealhulgas liigiti kogutud olmejäätmete hulka ning andmete piisavuse ja meetodika olemasolul ringlussevõtu määra. Oluline on läbi küsitluse kaardistada ka elanike (sh suvehiielaste) jäätmehooldusalaseid harjumusi ja rahulolu, selgitamaks inimeste teadlikkust jäätmete kogumise ja üleandmise võimalikkusest, nende probleeme. Lähtudes ülevaate tulemustest tuleb ilmnunud kitsaskohtade likvideerimiseks ja jäätmekava eesmärkide saavutamiseks koostada tegevusplaan järgnevaaks aastaks.

Hiiumaa valla jäätmehooldusealased õigusaktid tuleb perioodiliselt üle vaadata ja uuendada (sh võrreldes riiklike õigusaktidega). Perioodil 2020-2024 on oodata Eesti ringmajanduse strateegia ja tegevuskava valmimist ning samuti muudatusi jäätmeseaduses seoses ringmajanduse paketi ja ühekordsete plasttoodete direktiivide ülevõtmisega. Tõenäoliselt toimuvad muudatused jäätmemajanduses seoses jäätmete raamdirektiivis sätestatud ringlussevõtu sihtarvude mittetäitmisega aastaks 2020.

Perioodi 2021-2026 jääb ka Hiiumaa valla korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimine ning uue perioodi jäätmekava koostamine.

⁵³ Lääne-Harju valla jäätmehoolduseeskiri § 12 lg 7. Vastu võetud Lääne-Harju Vallavolikogu 29.05.2018 määrusega nr 11. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/412062018056>

⁵⁴ Viru-Nigula valla jäätmehoolduseeskiri § 5 lg 7. Vastu võetud Viru-Nigula Vallavolikogu 28.02.2019 määrusega nr 51. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/409032019015>

Eesmärk vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski, tõhustada seiret ja järelevalvet loetakse täidetuks juhul kui on loodud jäätmespetsialisti ametikoht ning on täidetud eesmärgid 1 „Vältida ja vähendada jäätmeteket“ ja 2 „Võtta jäätmed ringlusse või neid muul viisil taaskasutada maksimaalsel tasemel“.

4.5 Teavituskampaaniad

Riigi jäätmekava lisas 3 „Jäätmetekke vältimise programm“ on toodud, et olmejäätmete tekke vältimise edendamisel on peamine roll täita elanikkonnal, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub suuresti nii pakendijäätmete, toidujäätmete kui ka muude olmejäätmete koguse vähendamine. Elanikkonna teadlikkuse tõstmisel ning selleks tingimuste loomisel on omakorda võtmeroll kohalikel omavalitsustel. Seega on käesoleva perioodi üheks prioriteediks kogumisvõrgustiku arendamise kõrval elanike jäätmete liigiti kogumise ja jäätmetekke vältimise alase teadlikkuse suurendamine.

Inimeste vähesele teadlikkusele jäätmete liigiti kogumise ja jäätmete sortimise osas on viidanud Riigikontroll oma 2016. aasta aruandes⁵⁵. Selle kohaselt on teadlikkus väikseim eesti keelt emakeelena mitte kõnelevate inimeste ja 15-24 aastaste noorte hulgas. Liigiti kogumise suurima takistusena toodi välja järgnev: jäätmeliigid tuleb anda üle erinevatesse kohtadesse, ruumipuudus kodus, liigiti kogumine ei mõjuta oluliselt jäätmeveo maksumust, pakendikonteinerid asuvad kodust kaugel ning eelarvamus, et liigiti kogutud jäätmed valatakse hiljem kokku. Valdavalt eelistasid küsitletud elanikud saada jäätmete kohta informatsiooni televisioonist, ajalehtedest ja erinevatelt kodulehtedelt. Kolmandik küsitletutest eelistas saada infot brošüürist või teabelehelte ning kõige vähem otsesuhtlusena infopäevadelt, loengutelt ja messidelt.

Teavitustöö tegemise eelduseks on ülevaate saamine Hiiumaa valla elanike (sh suvehiidlaste) teadlikkusest ja hoiakutest jäätmete liigiti kogumise osas ning jäätmekäitluse kitsaskohtadest. Selleks on mõistlik perioodil 2021-2026, soovitatavalt kord aastas, läbi viia jäätmekäitlusala küsitlus. Eeskujuks saab võtta näiteks Riigikontrolli 2016. aasta aruande lisaks olnud Turu-uuringute AS küsitluse. Küsitluse regulaarsel läbiviimisel on võimalik hinnata ka seni tehtud teavitustöö edukust.

Perioodil 2021-2026 tuleb teavituskampaaniate edukaks läbiviimiseks määratleda erinevad sihtgrupid ning lähtudes nende eripäradest korraldada teavituskampaaniaid selgitamaks jäätmete liigiti kogumise, aga ka jäätmetekke vältimise võimalusi ja vajadusi. Eduka kampaania läbiviimiseks on mõistlik protsessi kaasata turunduse või keskkonnahariduslike kampaaniate läbiviimise kogemusega spetsialiste.

⁵⁵ Riigi ja kohalike omavalitsuste tegevus olmejäätmete kogumisel ja taaskasutusse suunamisel. Riigikontrolli aruanne Riigikogule, Tallinn, 12. detsember 2016. Kättesaadav: <https://www.riigikontroll.ee/tabid/206/Audit/2417/language/et-EE/Default.aspx>

Eriti oluline on jäätmelaste teadmiste juurutamine lasteaedades ja koolides, kus lapsed kannavad teadmised edasi oma täiskasvanuella. Seega tuleb perioodil 2021-2026 viia läbi jäätmealaseid koolitusi erinevatele lastele, noortele, aga ka õpetajatele ja kasvatajatele. Laste ja noorte kõrval tuleb senisest rohkem rõhku panna jäätmealase teavitustöö tegemisele ettevõtetes (sh turismiettevõtetes), kust kogutakse veidi enam kui pool tekkivatest olmejäätmetest.

Lisaks eelnimetatule võib eraldi sihtgruppina välja tuua ka näiteks kortermajade elanikud, eramajade elanikud, suvehiidlased ning haja- ja tiheasustuse elanikud, turistid.

Riigi jäätmekava jäätmetekke vältimise programmis tuuakse välja, et parim tulemus tarbijate teavitamise ja jäätmetekke vähendamise meetmete rakendamisel saavutatakse omavalitsuste, ettevõtete ja jäätmetekke vältimisega tegelevate kolmanda sektori organisatsioonide piirkondlikus koostöös. Seega tuleb perioodil jätkata teavitustöö tegemisel koostööd erinevate organisatsioonidega, näiteks Keskkonnaameti, tootjavastutusorganisatsioonide, jäätmekäitlejaga ja haridusasutustega.

Jäätmete ringlussevõtu ja taaskasutamisega on elanikkonna seas seotud mitmeid erinevaid müüte, mida tihtipeale tuuakse põhjendusena jäätmeid mitte liigiti koguda. Ettekäandena tuuakse ka ruumipuudust kõikide vajalike jäätmekonteinerite mahutamiseks. Väärarusaamasid tuleb Hiiumaa vallas järgneva perioodi jooksul kummutada ning suurendada inimeste teadlikkust jäätmete liigiti kogumise ja jäätmetekke vähendamise vajadusest ja võimalustest. Peamised teemad, mille osas tuleb teadlikkust tõsta on järgnevad:

- miks tuleb jäätmeid liigiti koguda ja miks jäätmeteket vältida;
- kuidas vältida ja vähendada jäätmeteket ning millised võimalused selleks Hiiumaa vallas on (ringmajandus, taaskasutus, parandamine, renoveerimine jne).
- kuidas jäätmeid liigiti koguda;
- jäätmekäitluse üldine korraldus Hiiumaa vallas (näiteks kus milliseid jäätmeid üle anda saab, ühiste jäätmemahutite kasutamine);
- mis saab jäätmetest pärast kogumist edasi (näiteks milliseid jäätmeid töödeldakse ümber, kuidas kodus kompostida);

Eraldi on oluline tõsta elanike teadlikkust toidukadude vältimise ja seeläbi ka biolagunevate jäätmete tekke vähendamise osas. Toidukadude vähendamine jaekaubanduse ja tarbijate tasandil elaniku kohta poole võrra aastaks 2030 on üheks ÜRO säästva arengu eesmärgiks⁵⁶. Vastavalt SA Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna

⁵⁶ Muudame maailma: säästva arengu tegevuskava aastaks 2030.

https://www.riigikantselei.ee/sites/default/files/content-editors/Failid/SA_eesti/saastva_arengu_tegevuskava_2030_uro_et.pdf

Keskuse uuringule⁵⁷ on kodumajapidamiste toidukao keskmine osakaal tekitatud toidujäätmetest 36%, mis teeb ca 20 kg inimese kohta aastas.

Peamised jäätmekäitlusalsed teavituskanaled on Hiiumaa valla koduleht, kohalikud ajalehed (Hiiumaa Leht, Hiiumaa Teataja), Hiiumaa mobiilirakendus, sotsiaalmeedia, aga ka parvlaevad. Lisaks eelnimetatutele on võimalik korraldada infopäevaid ja -tunde (näiteks pärast korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimist, osaleda korteriühistute koosolekutel, käia ettevõtetes kohapeal), kampaaniaid (ukselt-uksele⁵⁸, biolagunevate jäätmete kogumiskorvide jagamiskampaania, vanapaberi kogumise võistlus koolides jne), koostada ja postitada erinevaid teabematerjale (voldikud, infolehed jms) ning tähistada keskkonnakuud või üleeuroopalise jäätmetekke vähendamise nädalat⁵⁹. Jäätmealase teavitustöö tegemisel tuleb mõelda ka võõrkeelt kõnelevate inimeste peale.

Jäätmete liigiti kogumist puudutav teave oli juba käesoleva jäätmekava koostamise ajal elanikele kättesaadavaks tehtud Hiiumaa valla kodulehel. Jäätmealast teavet tuleb hoida ajakohasena, lugeja jaoks kergelt hoomatavana (näiteks kasutada jooniseid, kaardipilte jms) ning muuta kodulehel paremini kättesaadavaks ja arusaadavaks.

Nii teavitustöö kui järelevalve teostamiseks tuleb luua täiendav ametikoht. Euroopa Liidu jäätmekäitlusalsate parimate praktikate ülevaate⁶⁰ järgi on nii Austrias, Saksamaal, Põhja-Londonis kui Brüsselis kas omavalitsuste või jäätmeettevõtete juurde loodud jäätmenõustaja (*waste advisor*), kelle ülesandeks on tõsta jäätmealast teadlikust nii elanike kui ettevõtete seas. Eesmärk on alustada jäätmekäitlusalsate probleemide lahendamist otse allikast – suurendada jäätmevaldajate teadlikkust jäätmetekke vältimise ja taaskasutusele. Läbi otsese suhtluse jäätmevaldajatega on võimalik suurendada nende

⁵⁷ Toidujäätmete ja toidukao teke Eesti kodumajapidamistes ja toitlustusasutustes. SA Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus, 2015

⁵⁸ Näiteks on ukselt-uksele kampaania läbiviimine pakendi-, biojäätmete, patareide, elektri- ja elektroonikaseadmete liigiti kogumise propageerimiseks näidanud häid tulemusi Kreekas, kus teise kampaania aasta lõpuks oli kogutud pakendijäätmete mass suurenenud 72% võrra. Allikas: Dri M., Canfora P., Antonopoulos I. S., Gaudillat P., Best Environmental Management Practice for the Waste Management Sector, JRC Science for Policy Report, EUR 29136 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2018. Kättesaadav:

<https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/best-environmental-management-practice-waste-management-sector>

⁵⁹ Jäätmetekke vähendamine. Keskkonnaministeerium: <https://www.envir.ee/et/eesmargid-tegevused/jaatmed/jaatmetekke-vahendamine>

⁶⁰ Dri M., Canfora P., Antonopoulos I. S., Gaudillat P., Best Environmental Management Practice for the Waste Management Sector, JRC Science for Policy Report, EUR 29136 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2018. Kättesaadav:

<https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/best-environmental-management-practice-waste-management-sector>

kaasatust ning saavutada pikaajalisi muutusi nende käitumisharjumustes. Ideaalis võiks eelnimetatud dokumendi järgi olla kohalikul tasandil üks jäätmenõustaja 20 000 elaniku kohta. Arvestades Hiiumaa rahvaarvu võiks jäätmenõustaja jaoks olla pool kohta.

5 TEGEVUSKAVA

Tegevuskavas toodud tegevuste elluviimise vastutajaks on kohalik omavalitsus.

Nr	Tegevus	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Rahastusallikas
1.	EESMÄRK 1 Vältida ja vähendada jäätmeteket							
1.1.	Koostöö jätkamine MTÜ Uuskasutuskeskusega, teiste sarnaste jäätmetekke vältimist edendavate ettevõtmete (näiteks kirbuturud, paranduskohvikud jms) toetamine	X	X	X	X	X	X	KOV, KIK
1.2.	Selgitada taaskasutuse edendamise võimalikkus jäätmejaamades	X	X					KOV
1.3.	Hiiumaa Vallavalitsuse hangetes keskkonnahoidlike riigihangete põhimõtete rakendamine	X	X	X	X	X	X	KOV
1.4.	Diskussiooni alustamine ja ühise platvormi loomine Hiiumaa ettevõtete vahel tööstussümbioosi kontseptsiooni rakendamiseks		X					KOV
2.	EESMÄRK 2 Võtta jäätmed ringlusse või neid muul viisil taaskasutada maksimaalsel tasemel							
2.1.	Korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimine, arvestades jätkuvalt põhimõttega, et liigiti kogutud jäätmete äraveo maksumus peab olema soodsam nende üleandmisest segaolmejäätmetena			X				KOV

Nr	Tegevus	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Rahastusallikas
2.2.	Jäätmejaama töö jätkamine	X	X	X	X	X	X	KOV
2.3.	Jäätmejaama laiendamine kõigi olmejäätmete sortimismääruses toodud jäätmeliikide vastuvõtuks	X	X	X	X			KOV, KIK, EL fondid
2.4.	Tasuta kasutamiseks biolagunevate jäätmete ja pakendijäätmete konteinerite jagamise jätkamine jäätmevaldajatele	X	X	X	X	X	X	KOV
2.5.	Kampaania korras biolagunevate jäätmete kompostrite jagamine elanikele kohtkogumise edendamiseks ja jäätmete ringlussevõtuks		X					KOV, KIK, EL fondid
2.6.	Jäätmete liigiti kogumist edendavate kampaaniate läbiviimine	X	X	X	X	X	X	KOV, KIK, EL fondid
2.7.	Lahenduste väljatöötamine hajaasustusest jäätmete kogumiseks	X	X	X	X	X	X	KOV, KIK, EL fondid, jäätmevaldajad
2.8.	Jäätmekonteinerite üheselt ja arusaadavalt tähistamine ning sarnane märgistamine kogu Hiiumaa vallas	X	X	X	X	X	X	KOV, taaskasutusorganisatsioonid, jäätmevedaja
2.9.	Eeltasustatud jäätmekoti teenuse pakkumine segaolmejäätmete kogumiseks	X	X	X	X	X	X	KOV, jäätmevaldajad
2.10	Ohtlike jäätmete kogumisringi korraldamine	X	X	X	X	X	X	KOV, KIK
2.11	Jäätmejaama kompostimisväljaku laiendamine		X	X	X			KOV, KIK, EL fondid
2.12	Hiiumaa valda teise jäätmejaama rajamise vajalikkuse selgitamine (sh asukoht, suuruse, vastuvõetavad jäätmeliigid ja investeeringud)		X	X	X			KOV
2.13	Jäätmekäitlusnõuete sidumine ehitusdokumentatsiooniga	X	X	X	X	X	X	KOV
2.14	Selgitada biolagunevatest jäätmetest komposti tootmise arenguvõimalusi Hiiumaa jäätmejaamas				X	X		KOV

Nr	Tegevus	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Rahastusallikas
3.	EESMÄRK 3 Vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski, tõhustades muuhulgas seiret ning järelevalvet							
3.1.	Hiiumaa valla omanduses oleval maal asuvate maastikupilti kahjustavate lagunenu ehitiste likvideerimine	X	X	X	X	X	X	KOV, KIK
3.2.	Käina suletud prügila järelhoolduse jätkamine	X	X	X	X	X	X	KOV
3.3.	Ulaladestatud jäätmete (tava- ja ohtlike) likvideerimine vastavalt vajadusele	X	X	X	X	X	X	KOV
3.4.	Jäätmevaldajate registri pidamine	X	X	X	X	X	X	KOV
3.5.	Järelevalve tegemine jäätmevaldajate registri abil (liitumine korraldatud jäätmeveoga, nõutud konteinerite olemasolu, korraldatud jäätmeveost vabastatud kinnistud)	X	X	X	X	X	X	KOV
3.6.	Tegevuskava täitmise ülevaate koostamine (sh liigiti kogutud olmejäätmete hulga analüüsimine)	X	X	X	X	X	X	KOV
3.7.	Jäätmekäitluslaste õigusaktide perioodiline ülevaatamine ja uuendamine	X	X	X	X	X	X	KOV
3.8.	Uue perioodi jäätmekava koostamine					X		KOV

Nr	Tegevus	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Rahastusallikas
4.	TEAVITUSTÖÖ							
4.1.	Erinevate sihtgruppide (eramud, kortermajad, bürood, kohvikud, turistid jms) määratlemine ja vastavalt nende eripäradele teavituskampaaniate korraldamine jäätmete liigiti kogumise ja jäätmetekke vältimise võimalustest ning vajadusest	X	X	X	X	X	X	KOV
4.2.	Elanike (sh suvehiidlaste) jäätmehooldusalaste harjumuste ja rahulolu kaardistamine	X	X	X	X	X	X	KOV
4.3.	Lastele, noorte, aga ka õpetajate ja kasvatajate jäätmete alase teadlikkuse suurendamine	X	X	X	X	X	X	KOV, KIK
4.4.	Ettevõtetele, sh turismiettevõtete ja toitlustuskohtade jäätmete alase teadlikkuse suurendamine	X	X	X	X	X	X	KOV, KIK
4.5.	Teadlikkuse tõstmine toidukadude vältimise ja seeläbi ka biolagunevate jäätmete tekke vähendamise osas	X	X	X	X	X	X	KOV, KIK
4.6.	Täiendava ametikoha loomine jäätmealase teavitustöö ja järelevalve tegemiseks	X	X	X	X	X	X	KOV

6 JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE

Jäätmekäitlusega kaasnevad mõjud keskkonnale esinevad kõigis etappides alates jäätmete kogumisest kuni lõppkäitluseni välja. Hiiumaa valla jäätmekava laiem eesmärk on jäätmetest tingitud keskkonnamõju vähendamine läbi jäätmekäitluse arendamise. Kitsamalt kattuvad eesmärgid riigi jäätmekava omadega: jäätmetekke vähendamine, liigiti kogumise, ringlussevõtu ja taaskasutuse edendamine, jäätmetest tuleva keskkonnariski vähendamine ja seire ning järelevalve tõhustamine. Jäätmekäitlusega kaasnevaid mõjusid riigi jäätmekava eesmärkide elluviimisel on hinnatud põhjalikumalt ka riigi jäätmekava 2014-2020 keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus.

Liigiti kogumisega kasvab paratamatult jäätmete kogumiseks vajalike sõitude arv ning seeläbi ka heitmed välisõhku. Neid on võimalik vähendada kasutades mitmekambrilisi ja väiksemate emisioonidega prügiautosid. Jäätmevedu on võimalik vähendada eelkõige jäätmetekke vältimisega. Laiemas pildis, ei moodusta jäätmevedu olulist osa muust liikluskoomusest (kaubavedu, ühistransport jne).

Vastukaaluks õhuheitmete tekkele tagab jäätmete liigiti kogumine tekkekohas nende parema kvaliteedi ning seeläbi suurendab nende ringlussevõttu. See omakorda vähendab oluliselt nii jäätmete lõppplastestust ja põletusse suunamist sellega kaasvate keskkonnamõjudega (nõrgvesi, õhuheitmed). Samuti väheneb vajadus uute loodusressursside kasutamise järgi.

Jäätmete, sealjuures ohtlike jäätmete liigiti kogumine vähendab jäätmetest tulenevat riski inimesele ja keskkonnale. Ohtlike jäätmete eraldi kogumine tagab selle, et tavajäätmed (nt olmejäätmed) ei puutu kokku ohtlike jäätmetega ega muutu seeläbi ohtlikeks.

Jäätmete liigiti kogumise ja nende ohtlikkuse, aga ka üldiselt jäätmetekke vähendamise, üheks olulisimaks meetmeks on jäätmetekitajate teadlikkuse kasv, mille edendamine on käesoleva Hiiumaa valla jäätmekava üks eesmärke. Samuti aitab liigiti kogumise edendamisele kaasa kohtkogumise suurendamine biolagunevate jäätmete osas ja pakendikoti ja -konteineri kasutamise propageerimine. Tagamaks kõigi jäätmevaldajate liitumise korraldatud jäätmeveoga ning kontrollimaks jäätmete liigiti kogumist nähakse käesoleva jäätmekavaga ette järelevalve tegemine.

Jäätmekava rakendamisega ei kaasne keskkonnale olulist negatiivset mõju.